

# התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות  
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

## תתר

ערב שבת קודש  
חוליהמועד סוכות  
ט"ז בתשרי התשע"ד



יוצא לאור עלידי  
מכון ליובאוויטש שעליד  
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

## יום שישי

כ"ג בתשרי, אסרו"חג הסוכות<sup>97</sup>

אין מתענים, אפילו חתן ביום חופתו, ומרבים קצת באכילה ושתייה<sup>98</sup>.  
שיעורי חת"ת: סיום עליית 'שישי': "לקח אותו אלוקים" (הכה) - כדלהלן בקריאת התורה דשבת קודש).

שיירי החג: מנהגי בית הרב, לשרוף את הסכך ('במרחץ') אחרי החג. כן מנהגם לשרוף לולב והושענות ביום רגיל, ולא בשריפת החמץ<sup>99</sup>. לאידך הייתה הוראה לגבי הדסים (שקיבלו במתנה מהרבי) להשתמש בהם כבשמים להבדלה, הלולב - לשרוף בעת ביעור חמץ, ומהאחרון - לעשות מרקחת<sup>100</sup>.

97 בחו"ל - שמחת תורה, כנ"ל הערה 44.

98 לוח כולל חב"ד, משו"ע אדה"ז סי' תכט סי"ז.

99 'רשימות היומן' עמ' רסו (לגבי ההושענות - דלא כהמנהגים שהובאו בשו"ע אדה"ז סי' תמה, להשתמש בהן לאפיית המצות או לביעור חמץ. והרבי לא נהג בשני מנהגים אלו). וב'אהלי ליובאוויטש' עמ' 166 דייק, שעושים זאת סמוך לחג, והטעם לגבי הסכך, ע"פ 'סדר היום' שכ' שיש לסתור את הסוכה במוצאי יו"ט, כדי להודיע שלא נעשית אלא למצותה.

100 לקוטי שיחות חי"ט עמ' 569. 'התקשרות' גיליון סג עמ' 11. לגבי הלולב - מוסרים שכך נהג הרבי עם כל הד' מינים שלו (אך לא ראו שם את ההושענות), עכ"פ בשנים האחרונות. לגבי ההדסים - כן איתא בשו"ע אדה"ז סי' רצו סי"ו, וא"כ ה"ז בכל ההדסים דמצווה.

רבים נוהגים (על-פי מנהג האריז"ל<sup>92</sup>) לערוך הקפות בארצנו הק' גם בלילה זה. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מעודד את השמחה, ושולח מברקים למקומות המרכזיים (כפר"חב"ד, נחלת הר"חב"ד<sup>93</sup> וירושלים ת"ו) מדי שנה בשנה. במוצאי שמחת תורה מכריזים: "ויעקב הלך לדרכו"<sup>94</sup>.

מי שלא הספיק לפני כן, יסיים את פרשת ברכה שניים מקרא ואחד תרגום עוד הלילה<sup>95</sup>. למנהג רבותינו נשיאנו, יש לקרוא הלילה שמו"ת עלייה אחת או שתיים מפרשת בראשית, ומחר אחרי חצות לקרוא שוב מתחילתה עד גמירא עם ההפטרה, ובשבת לפני תפילת שחרית לקרוא שוב 'שביעי'.

נזהרים (על כל פנים לכתחילה) שלא להפסיק באמצע קריאת שמו"ת<sup>96</sup>.

92 כף החיים סי' תרס"ט ס"ק ל, ו"ש"נ.

93 ולהעיר מדעת הרמב"ם בהל' קידוש החודש פ"ה הי"ב בענין יום טוב שני ביישובים החדשים בארה"ק, והתייחסות הרבי לזה בס' 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רסב וח"ב עמ' רס, ו"ש"נ.

94 לקוטי שיחות חלק י' עמ' 192. וראה 'אוצר' עמ' שצג, ו"ש"נ. 95 לאחר חצות. - ולא כבכל פרשה, ש"א (שו"ע אדה"ז סי' רפה ס"ה) שניתן להשלימה עד יום ג', כיוון שבשמח"ת מסיימים את כל התורה ומתחילים אותה מחדש (אם כי 'דחק ונכנס' מועיל תמיד) - התנועדות תשמ"ז ח"א עמ' 350. וראה התנועדות תשמ"ו ח"א עמ' 396.

96 שו"ע אדה"ז סי' רפה ס"ו. 'התקשרות' גיליונות: תסז עמ' 20, תפט עמ' 19.

## לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו  
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,  
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

# מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז בתשרי ה'תשע"ד - כ"ג בתשרי ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז בתשרי	ה'ל' טומאת אוכלין פרק יג-טו.	ה'ל' שגגות פרק יא.	מ"ע צח.
ש"ק	י"ז בתשרי	פרק טז. ה'ל' כלים.. בפרקים אלו.	פרק יב.	מ"ע צח.
א'	י"ח בתשרי	פרק ג-ה.	פרק יג.	מ"ע קז.
ב'	י"ט בתשרי	פרק ו-ח.	פרק יד.	מ"ע קח.
ג'	כ' בתשרי	פרק ט-יא.	פרק טו.	מ"ע קא.
ד'	כ"א בתשרי	פרק יב-יד.	ה'ל' מחוסרי כפרה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע צט.
ה'	כ"ב בתשרי	פרק טו-יז.	פרק ב.	מ"ע ק.
ו'	כ"ג בתשרי	פרק יח-כ.	פרק ג.	מ"ע קו.

## זמני השבוע\*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', ט"ז בתשרי	4.27	5.15	5.37	6.34	9.29	12.34	1.05	6.40.3	7.04
ש"ק, י"ז בתשרי	4.28	5.16	5.38	6.35	9.29	12.34	1.04	6.38.9	7.03
א', י"ח בתשרי	4.28	5.17	5.38	6.36	9.29	12.33	1.04	6.37.8	7.02
ב', י"ט בתשרי	4.29	5.18	5.39	6.36	9.29	12.33	1.03	6.36.3	7.00
ג', כ' בתשרי	4.30	5.18	5.40	6.37	9.29	12.33	1.03	6.35.0	6.59
ד', כ"א בתשרי	4.31	5.19	5.40	6.38	9.30	12.32	1.02	6.33.6	6.58
ה', כ"ב בתשרי	4.32	5.19	5.41	6.38	9.30	12.32	1.02	6.32.3	6.56
ו', כ"ג בתשרי	4.32	5.20	5.41	6.39	9.30	12.32	1.02	6.31.0	6.55

\* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.  
 \*\* לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.  
 \*\*\* זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

## זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
שבת חוה"מ סוכות	6:03	7:14	6:18	7:16	6:09	7:15	6:20	7:16
שמחת תורה	5:56	7:07	6:11	7:09	6:02	7:08	6:14	7:09
שבת בראשית	5:54	7:05	6:09	7:06	6:00	7:06	6:11	7:07

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מול: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יור: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

7474-ISSN 0793 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org



"יזכור": מי שיש לו אב ואם – יוצא מבית הכנסת. אבל אין אומרים "יזכור". בהזכרת נשמות אומרים "בן/בת פלונית".

אומרים "אב הרחמים". גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר "אב הרחמים"<sup>88</sup>. "אשרי". "יהללו". ומחזירין הספרותורה להיכל. 'חצי קדיש', ומתפללין 'מוסף'.

'הזכרת הגשם': קודם תפילת לחש של מוסף מכריז השמש "משיב הרוח ומוריד הגשם", ומתפילה זו מתחילים לומר זאת בכל התפילות.

המתפלל ביחיד – ימתין עם תפילת המוסף עד שיתפילו הציבור, כדי שיוכל לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם". מי ששמע הכרזת "משיב הרוח ומוריד הגשם" קודם שהתפלל תפילת שחרית – אם אינו מתפלל במניין אחר, אומר גם בתפילת שחרית "משיב הרוח ומוריד הגשם"<sup>89</sup>. טעה ואמר "מוריד הטל" – אינו חוזר.

בחזרת הש"ץ – תפילת גשם. אין נושאים כפיים.

שיעורי חת"ת: לומדים היום<sup>90</sup> פרשת ברכה החל מ'חמישי' עד סיום הסדרה עם פירוש, ופרשת בראשית עד 'חמישי' עם פירוש.

תזכורת: כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג, בעת ההתוועדות של שמחת תורה (או שבת בראשית), להזכיר על-דבר השתתפות כל אחד ואחת במגבית 'קרן השנה' (מניין ימי שנת תשע"ד – שפ"ה).

### מוצאי יום טוב:

הבדלה: מתחילים "הנה איל ישועתי"<sup>91</sup>. ברכת הגפן, ברכת המבדיל.

88 רצוי לקרוא לכל היוצאים מביהכ"ל לזכור לחזור פנימה לפני אמירה זו.

89 ס' המנהגים שם, עמ' 69 (עיי"ש בהערה).

90 שערי הל' ומנהג ח"ה ס' פח, עיי"ש.

91 בפרמ"ג ס' תצא, משבצות ס"ק א, כתב שגם במוצאי יו"ט לחול אומרים פסוקים אלו (כמנהגנו), אלא שהעולם אינו נוהג כן כמ"ש בלקוטי מהר"ח (סדר הבדלה מוצ"ש ד"ה ועיין בפרמ"ג, בדפוס ראשון ח"ב פב, א).

ולהעיר מההוראה (ע"פ רשימות היומן' עמ' שלב. 'התקשרות' סוף גיליון רב"ל) שגם היוצאים ידי חובה אומרים פסוקים אלו בלחש עם המבדיל, (כמ"ש ב'ספר מהר"ל – מנהגים' עמ' רכז, עיי"ש בהערה 5, ובלקוטי מהר"ח הנ"ל) וגם ברכות הריח והאור אומר כ"א לעצמו.

ספר-התורה הראשון, ולא יסירו את ספר-התורה הראשון עד שיניחו על הבימה את ספר-התורה השני. מגביהים וגוללים את ספר-התורה הראשון, ואין מהפכים אותו ופניו אל העם, ואין משנים במאומה מסדר ההגבהה של כל השנה<sup>81</sup>.

אומרים "מרשות" לחתן בראשית' בלשון יחיד ככתוב בסידור. וקוראים מ"בראשית ברא" עד "אשר ברא אלוקים לעשות", ואין נוהגים לפרוש טלית על ראש העולה לחתן בראשית'. הקהל עונה בקול רם – אחר כל יום בכריאה – את הפסוק "ויהי ערב ויהי בוקר יום...". והקורא אומר אחריהם, וכשמגיע הקורא ל"ויכולו" אומרים כולם<sup>82</sup> "ויהי ערב... יום השישי ויכולו..." – בהמשך אחד<sup>83</sup> עד "לעשות", והש"ץ חוזר אחריהם<sup>84</sup>.

מניחים את ספר-התורה השלישי אצל השני, ואומרים חצי-קדיש. הגבהה גלילה. מפטיר בספר השלישי במוסף היום בפרשת פינחס. הפטרה: "ויהי אחרי מות משה... רק חזק ואמץ" (יהושע א). אחרי קריאת התורה אומרים את הפיוטים: "שישו ושמחו", "התקבצו", "אגיל ואשמח"<sup>85</sup>, "אשריכם ישראל", כנדפס בסידור (אחר סדר הקפות)<sup>86</sup>.

אחר-כך היו רוקדים ריקוד נוסף בניגון שמחת תורה, בהתלהבות גדולה<sup>87</sup>.

81 'אוצר' עמ' שפא.

82 הרב, שעלה תמיד לחתן בראשית, אמר הן את 'ויהי ערב' והן את 'ויכולו' (ע"פ הכתוב לאומרים) עם הציבור (ולא עם הבעל-קורא).

83 גם משום שהוא ראשי-תיבות שם הוי"ה: "יום השישי ויכולו השמים", ולכן אין מפסיקין בו. ראה נטעי גבריאל סוכות פצ"ג סכ"ו מהלבוש ומהר"ל וכו'.

84 'אוצר' עמ' שפד' שפה.

85 ב'אוצר' עמ' שפו, כתב שצ"ל "בו" (בוא"ו ולא באל"ף) יבא צמח" (ולא ציין מקור לדבריו). אמנם בשיחה המוגהת האחרונה לע"ע דליל שמח"ת קודם הקפות תשנ"ב ס"א (סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 37) בגוף השיחה, נדפס כבסידור: "בא" (באל"ף) יבא צמח בשמחת תורה".

86 לוח כולל-חב"ד, ע"פ מש"כ בסידור שאומרים זאת אחר ("כל 'אחר' – סומן", רש"י בראשית טו,א). קרה"ת. והטעם לכאורה כיוון שקרה"ת היא שלמות השמחה שעליה מדובר בפיוטים אלו, ורק אחר"כ אומרים שאר האמירות ויזכור' בכללן, שהן עניינים בפ"ע. ודלא כמנהג הרווח בארה"ק שהובא בלוח 'דבר בעתו' לומר זאת בסיום כל העניינים, אחרי 'יזכור' ולפני 'יהללו'.

87 קובץ ליובאוויטש, גיליון 13 (תשט"ז) עמ' 64.

# השמחה מעצם הנשמה

**כל המשכות הן על-ידי שמחה, אך מעלת השמחה בשמחת-תורה היא מצד עצם הנשמה - אז מתגלית בה בחירת העצמות שהיא אצל כל ישראל בשווה • מכיוון שהפיכת הגשמיות לכלי לאלקות היא רצון העצמות, הרי שמחת-תורה הוא הזמן המתאים לפעול את ההמשכה בענייני גשמיות • על-ידי השמחה ברגליים בפשטות ובקבלת עול - רוקדים עם העצמות!... • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו**

נמשכות על-ידי שמחה, כפי שמצינו<sup>8</sup> בנוגע להאריז"ל שזכה לכל העניינים הנעלים על-ידי שמחה של מצווה, כיוון שעל-ידי השמחה נמשכות כל ההמשכות, הן בגשמיות והן ברוחניות. ובפרטיות יותר:

בנוגע להמשכות בעניינים גשמיים - בוודאי שבשבילם צריך להיות עניין השמחה, שהרי בשביל גשמיות צריכה להיות התעסקות, כמו שכתוב<sup>9</sup> "וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה", וכיוון שיש צורך בהתעסקות כדי שתומשך ההמשכה, לכן צריך להיות גם עניין השמחה. ובהקדם ביאור הטעם שיש צורך בעניין "בכל אשר תעשה": כל המלאכות הגשמיות - הם בעצם עניינים רוחניים, כמרומז בכך שלמדים כל הל"ט מלאכות, עובדין דחול, ממלאכת המשכן<sup>10</sup>.

ויש להוסיף בזה שהלימוד הוא ממלאכת המשכן דווקא - שאף שהמקדש הוא נעלה יותר מהמשכן, כמו שכתוב<sup>11</sup> "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה", מכילמקום, יש גם מעלה במשכן על המקדש - שהמשכן היה רוחני יותר מאשר המקדש, כמובן מזה שהמקדש נבנה על-ידי שלמה המלך מכסף וזהב שהעלו לו מכל

א. דובר לעיל<sup>1</sup> אודות דברי הילקוט<sup>2</sup> בנוגע למעלת השמחה בחג הסוכות לגבי שמחת שאר המועדים - ש"בפסח אין אתה מוצא שכתוב בו אפילו שמחה אחת... וכן אתה מוצא שאין כתוב בעצרת אלא שמחה אחת, דכתיב<sup>3</sup> ועשית חג שבועות לה' אלוקיך גו' ושמחת גו', מה שאין-כן בחג הסוכות - אתה מוצא שלש שמחות כתיב בחג, ושמחת בחגך<sup>4</sup>, והיית אך שמח<sup>5</sup>, ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים<sup>6</sup>.

והנה, אחת מג' השמחות שנאמרו בחג הסוכות קאי על שמיני-עצרת<sup>7</sup>. אלא שלהיותו שמיני לחג הסוכות, הרי זה שייך גם לחג הסוכות, ולכן נחשב שבחג הסוכות נאמרו ג' שמחות.

ומזה מובן שגם בשמיני-עצרת נאמרו שלוש שמחות, כי, עם היות שמיני-עצרת "רגל בפני עצמו"<sup>7</sup>, הרי הוא גם "שמיני" והמשך לחג הסוכות. ונמצא, שגם בשמיני-עצרת ושמחת-תורה צריכה להיות שמחה גדולה ביותר.

## ב. וגדולה מעלת השמחה - שכל ההמשכות

- (1) שיחת יום ב' דחג הסוכות ס"ה.
- (2) יל"ש אמור רמז תרנד (בתחילתו).
- (3) פ' ראה טז, י"א.
- (4) שם טז, יד.
- (5) שם טו.
- (6) אמור כג, מ.
- (7) ראה סוכה מח, א. וש"נ.

ז' חצאי הקפה (בהמשך אחד), בסך-הכול שלוש הקפות וחצי. אבל אומרים את כל סדר ההקפות, ללא הכרזת "עד כאן הקפה...". ומחזירים את כל ספרי-התורה לארון-הקודש (ללא כל אמירה) וסוגרים אותו<sup>75</sup>.

'אתה הראת' (של פתיחת הארון). י"ג מידות ו"ריבונו-של-עולם", יהיו לרצון, ואני תפילתי, "ברוך שמי", וכל סדר הוצאת ספר-תורה. מוציאים שלושה ספרי-תורה, בראשון קוראים<sup>76</sup> בפרשת 'וזאת הברכה', ואם יש צורך, חוזרים כמה פעמים עד שכל הציבור יעלה לתורה. בסיום עולה אחד עם כל הנערים ומברך איתם ברכת התורה<sup>75</sup>. בבית-הכנסת של הרבי עולים בשמחת-תורה כמה קרואים יחדיו ומברכים כולם כאחד. לכוהן - כוהנים, ללוי - לויים, ולשאר העליות - ישראלים [גם הילדים עולים עם אבותיהם]<sup>77</sup>. למנהגנו: בעליות רגילות כשעולים כמה קרואים ביחד, מנהגנו שהגדול העולה עמהם מברך ומוציא את כולם<sup>78</sup>.

אין מנהגנו לפרוש טלית על הנערים ועל שאר העומדים אצל הבימה ולומר "המלאך הגואל"<sup>79</sup>. 'חתן-תורה' ו'חתן בראשית' יכולים להיות גם כוהנים או לויים.

אומרים 'מרשות' ל'חתן תורה', וקוראים 'מעונה אלוקי קדם' עד 'לעיני כל ישראל', ואין נוהגים לפרוש טלית על ראש העולה ל'חתן תורה'<sup>80</sup>. לאחר גמר קריאת הפרשה אומר כל הקהל "חזק חזק ונתחזק", וגם העולה בעצמו אומר כן לפני הברכה האחרונה.

## מניחים את ספרי-התורה השני על הבימה ליד

(75) לוח כולל-חב"ד. 'אוצר' עמ' שעח.

(76) הקריאה - בנעימת הטעמים הרגילה, ולא בנעימת הימים-הנוראים (שם עמ' שעט).

(77) 'אוצר' שם. וראה פרטים נוספים בהנהגה, במציאות והדעות בהלכה בזה, שם וב'אהלי ליובאוויטש' עמ' 157, ובקובץ 'אהלי שם' גיליון ח' עמ' קנה.

מעלים לתורה בכל מחזור (אם ישנם) כהן, לוי וישראלים (כ"מ בשערי-אפרים ש"ח סנ"ו, וע' בשו"ע ס' קלה ס"ונו"כ).

(78) משיחת יום שמח"ת תשי"ט ס"ח ('תורת מנחם - התועודיות' (כד) תשי"ט ח"א עמ' 146).

(79) 'אוצר' עמ' שפ. (80) שם עמ' שפד.

סעודת יום-טוב בבית<sup>71</sup>. בשמיני-עצרת ושמחת-תורה אין טובלים פרוסת המוציא בדבש<sup>11</sup>.

(בכל) יום-טוב "צריך לקבוע כל סעודה על היין, דהיינו שישתה יין באמצע סעודתו אם ידו משגת"<sup>72</sup>.

"ידוע לכול, שבאמירת "שמע ישראל" בקריאת-שמע על מיטתו בשמחת-תורה, צריך לקבל על עצמו את המסירה ונתינה להרכבת תורה במסירת-נפש בגופו, רוחו ונשמתו, וזו צריכה להיות כל מהותו"<sup>73</sup>.

שחרית: בשחרית (בלבד) - נשיאת כפיים ככתפילת מוסף של כל יום-טוב<sup>11</sup>.

לאחר חזרת הש"ץ - 'הלל שלם', 'קדיש תתקבל'. 'שיר של יום', 'הושיענו' (אין אומרים "לדוד ה' אורי"), קדיש יתום.

קידוש: "אתקינו" דיום-טוב, "אלה מועדי", "בורא פרי הגפן". ואחר-כך נוטלים ידיים לסעודה או אוכלים כזית 'מזונות'. התועודות<sup>74</sup>.

סדר הקפות: כדאממול, "אתה הראת" פסוק בפסוק ולאחר מכן "אב הרחמים". כן עושים שלוש פעמים<sup>57</sup>. לאחר-מכן, פותחים את ארון-הקודש, מוציאים את כל ספרי-התורה ומקיפים את הבימה

(71) בסוף התועודות יום ב' דחה"ס תשכ"ז ('תורת מנחם' כרך מח עמ' 101. ועיי"ש עמ' 15) ציוה הרבי להכריז, ש"אף שכבר יצאו י"ח קידוש ב'פורס מפה ומקדש' - אעפ"כ יכול כל אחד לקדש עה"פ בבית, כדי להוציא י"ח את בני הבית". ולכאורה הוא דלא כפס"ד

אדה"ז בס"י רעג ס"ו שלכתחילה לא יקדש להם אם יודעים לקדש לעצמם (ובס"י ח ס"א וקפ"ו ס"ד אף לא הזכיר שזה רק לכתחילה. מאידך בקו"א ס"י ערב ס"ק ב כתב "ואף גם זאת אינה חובה גמורה, כי רבים חולקים") והוא כנראה ע"פ מנהג העולם להקל בזה, ראה

תהלה לדוד ס"י ח ס"ק ג, והנסמן בש"ש כהלכתה ח"ב פנ"א הע' יג.

(72) שו"ע אדה"ז ס"י תקכ"ט ס"ד (וכיוון שכתב "אם ידו משגת", אולי אין חיוב זה למי שקשה לו גם מבחינת בריאות עד"מ, משא"כ בשמחה דלהלן). וזאת מלבד חובת השמחה בין. אבל לכאורה אם עשה כן פ"א ביום, יצא גם ידי שמחת יו"ט. משא"כ כשיוצא י"ח שמחה בין הקידוש (תוד"ה ידי יו, פסחים קח, ב. שיחת קודש תשל"א ח"ב עמ' 87. וראה 'התקשרות' גיליונות תסג ותקל"ט).

עדיין לא קבע סעודתו על היין.

(73) סה"ש תש"ד עמ' 39 (בתרגום ללה"ק - עמ' לו).

(74) ואף שלכאורה יש בעיה בהתועודות לפני מוסף עפ"י מ"ש בשו"ע אדה"ז ס"י רפו ס"ד, אולי י"ל עפ"י מ"ש בספר השיחות תש"א עמ' 120 ובהערה 10, עיי"ש. וכנראה לא נהגו לעשות אז סעודה ממש, ראה 'אוצר' עמ' שגא ועמ' שגז.



(כהלשון בסידור): "עד כאן הקפה א", "עד כאן הקפה ב", וכו'. לאחר כל הקפה, מחזירים את כל ספרי התורה לארון הקודש<sup>60</sup>. הרבי שלל את הנהגת המקפידים להסיר את הכתרים מספרי התורה לקראת הריקודים, בחשש שמא יפלו<sup>61</sup>.

בפסקה 'עוזר דלים' אמר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, שצריך להפסיק קצת בין תיבת 'עוזר' לתיבת 'דלים'<sup>62</sup>.

בשנת האבלות (רח"ל) אין הולכים להקפות לבד, אלא בליווי<sup>63</sup>.

הניגונים המושרים בשעת ההקפות הם ניגונים קבועים מדור ודור. ומהם: "וכל קרני רשעים אגדע"<sup>64</sup>; "על הסלע הך"<sup>65</sup>; הניגון המכונה 'ניגון ההקפות של ר' לוי צחק'<sup>66</sup>; ניגון ריקוד<sup>67</sup>; והרבי היה מוסיף עליהם עוד ניגונים<sup>68</sup>.

נוהגים לנגן את ניגון 'האָפּ קאזאק' של הסבא משפולי<sup>69</sup>.

אין מנהגו לקרוא קריאת התורה בליל שמחת תורה<sup>70</sup>.  
אחר ההקפות (מחזירים את ספרי התורה לארון הקודש ללא כל אמירות<sup>70</sup>): "עלינו", 'קדיש יתום', 'אל תירא', "אך צדיקים".

ו'שהחיינו' (נשים שבירכו 'שהחיינו' בשעת הדלקת הנרות - לא יברכו בשעת הקידוש).

בשמחת תורה מהדרים במיוחד לעשות קידוש כל-אחד לעצמו ולא לצאת ידי חובה ממישהו אחר, שכן ברכת 'שהחיינו' היא גם על התורה, והלוואי שיפקיע את עצמו<sup>53</sup>.

בשמחת תורה היה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מסיר [לפעמים, וכהוראת שעה בלבד!] את ההגבלה שהטיל על שתיית 'משקה'<sup>54</sup>.

מנגנים ביום זה ניגון 'ארבע כבות'<sup>55</sup>.  
סדר הקפות: "אתה הראת" פסוק בפסוק (ומכבדים בקריאתם אנשים שונים<sup>56</sup>), ולאחר מכן אומרים "אב הרחמים".

לאחר מכן<sup>57</sup> היה מורה כ"ק נשיא דורנו להוסיף פסוקים שונים לפי צורך השעה והעניין, כגון (פסוק שנעשה דרך קבע במשך השנים): "והיה זרעך... ופרצתך... ובזרעך" (בראשית כח, יד);

"הושיעה את עמך..." (תהילים כח, ט); ולפעמים: "הנני מביא אותם מארץ צפון..." (ירמיה לא, ז)<sup>58</sup>.

אמירת 'אתה הראת', 'אב הרחמים' והפסוקים הנ"ל - שלוש פעמים, ורק לאחר 'אב הרחמים' [וההוספות] פותחים את ארון הקודש<sup>57</sup>.

מוציאים את כל ספרי התורה<sup>59</sup>, ומקיפים את הבימה כנהוג. הש"ץ מכריז לאחר כל הקפה

שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה... אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע<sup>16</sup>; מה שאין כן השמחה של שמחת תורה היא בכל בני ישראל בשווה<sup>17</sup>.

כשם שביום הכיפורים, המשכת הסליחה מחילה וכפרה, וכן איסור אכילה ושתייה ושאר העינויים, הם בכל בני ישראל בשווה - כן הוא גם בעניין שמחת שמיני עצרת ושמחת תורה בכלל, והשמחה שבהקפות במיוחד, שהיא בכל בני ישראל בשווה, כיוון שעניין זה הוא מצד עצם הנשמה, ועצמות ומהות אין סוף ברוך הוא.

ד. עניין זה מודגש גם בפסוקים שאומרים קודם הקפות, שהתחלתם - "אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלוקים אין עוד מלבדו"<sup>18</sup>.

בתיבת "אתה" ישנם ב' פירושים<sup>19</sup>: הפירוש הא' - "אתה" קאי על עצם הנשמה, והפירוש הב' - שקאי על עצמות ומהות אין סוף ברוך הוא.

הפירוש הפשוט הוא ש"אתה" קאי על נשמות ישראל, היינו, שנשמות ישראל באו לידי ידיעה ש"הוי' הוא האלוקים אין עוד מלבדו"; ואדמו"ר

הזקן<sup>20</sup> גילה את הפירוש הפנימי, ש"אתה" קאי על עצמות, היינו, שעצמות הראה את עצמו באופן שיוכלו לדעת אותו ("עצמות האט זיך באוויזן אז מען זאל אים קאנען וויסן").

וזהו מה שכתוב בשייכות לשמיני עצרת ושמחת תורה "היו לך לבדך ואין לזרים אתך"<sup>21</sup>: "אתך" - קאי על ב' העניינים ד"אתה" הנ"ל, עצם הנשמה ועצמות אין סוף. ו"אין לזרים אתך" היינו שבשני העניינים של "אתה" (עצם הנשמה ועצמות אין סוף) אין שום מקום כלל ל"זרים".

והעניין בזה:  
"זרים" - לא קאי על אומות העולם דווקא, אלא

16 רמב"ם הל' לולב פ"ח הי"ד.  
17 ראה גם לקו"ש ח"י"ד עמ' 166 ואילך. וש"נ.  
18 ואתחנן ד, לה.

19 ראה רד"ה אתה הראת לדעת תרפ"ט (סה"מ תרפ"ט עמ' 227). וש"נ.

20 ראה גם סה"מ הש"ת ס"ע 146. תש"ד עמ' 54. שם עמ' 220.

21 משלי ה, יז. וראה סה"מ מלוקט ח"ה ריש עמ' כג. וש"נ.

53 לקו"ש ח"ט עמ' 371, וש"נ בהערה 6. וראה בזה 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 152.

54 שהיא בדרך כלל שלוש ארבע כוסיות ('התקשרות' גיליון יב עמ' 12) - 'אוצר' עמ' שע. וכמו בשנת תשכ"ו (ת"מ כרך מה עמ' 127). חלות הגזירה גם על שמח"ת מפורשת בכ"מ (כמו בתורת מנחם כרך מד עמ' 100, וב'חידות' שנדפסה בספר היכל מנחם כרך ג עמ' רנח).

55 ספר הניגונים ח"א (ניגון א) עמ' ל - מסה"ש תש"א עמ' 86. וראה סה"ש תפר"ח עמ' 12 וש"נ, סה"ש תש"ב עמ' 13.

56 המנהג בבית הרב למכור פסוקי 'אתה הראת', ולכבד בפסוק ראשון ואחרון, ולפעמים פסוקים נוספים, את כ"ק האדמו"ר. לביל שמחת תורה, ההכנסה היא לטובת ישיבת תול"ת, וביום שמח"ת ההכנסה לטובת המוסדות 'מרכז לענייני חינוך' ו'מחנה ישראל' - ספר המנהגים.

57 כן מפורש בסה"ש תש"נ ח"א עמ' 615, ודלא כמ"ש בסידורים שונים שנדפסו לאחרונה.

58 'אוצר' עמ' שנד-שנו.

59 להעיר מ'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קיח, שזע"ג על סמך מה נהגו בכמה בתי כנסת להשאיר ס"ת שא"א לתקנם 'בשביל הקפות', עיי"ש.

60 לוח כולל-חב"ד.

61 ובפרט על-פי המפורש בוהר (ח"ג רנ"ב), שעיקר העניין ד'כתר תורה' שייך בשמחת תורה דווקא, ומשמחת תורה נמשך עניין זה על כל השנה - התועודיות תשמ"ג ח"א עמ' 308.

ואגב, צריך ביאור בכללות ענין ה'כתר' לס"ת, שנתחדש ע"י הרבי החל מסיום הס"ת לקבלת פני משיח - ט' שבט תשל"ל, מאי שנא מעניין נוי סוכה ונוי מצוות בכלל, שמנהגו שצ"ל מנוף המצוה ולא באמצעות דברים חיצוניים (כביאור הרבי, ראה 'אוצר' עמ' רסז).

62 סה"ש תש"ד עמ' 31, ושם נתבאר.

63 ספר המנהגים עמ' 78. וראה 'אוצר' עמ' שנח. 'תורת מנחם - מנחם ציון' ח"א עמ' 227.

64 ספר הניגונים ח"ג ניגון קסא.

65 שם, ניגון קסג.

66 שם ח"א ניגון קסה.

67 שם ח"ב ניגון קפה - על ניגון זה אמר הרה"ח וכו' ר' לוי צחק ע"ה, שמקובל בידו שהושר בשעת ההקפות אצל אדמו"ר הזקן. הרבי היה מנגנו פעמים רבות בשעת חדוותא - 'אוצר' עמ' שנח.

68 כ"ז מ'אוצר' שם.

69 ספר הניגונים ח"א (ניגון כד) עמ' מט - סה"ש תש"ד עמ' 116, וראה סה"ש תורת שלום עמ' 236.

70 'אוצר' עמ' שנח, ע"פ הגהת הרבי ללוח כולל-חב"ד.

ממנה, אבל אין אומרים "יהי רצון"<sup>41</sup>. בחו"ל - ראה בהערה<sup>41</sup>.

במנחה של הושענא-רבא אומרים בפעם האחרונה "לדוד ה' אורי".

כ"ק אדמו"ר מהר"י צ"נ"ע לא נהג להדליק נר בכל יום שמזכירים בו נשמות<sup>42</sup>.

הדלקת נרות: ברכת "להדליק נר של יום-טוב" ו"שהחיינו".

בלוח כולל-חב"ד נאמר שנוהגים לפרוש פרוכת לבנה ומעיל לבן על הספר-תורה [רק] ביום שמברכים 'גשם' או 'טל', אך בבית-מדרשו של הרבי הייתה הפרוכת הלבנה פרושה מראש-השנה ועד אחרי שמחת-תורה<sup>43</sup>.

### יום חמישי

כ"ב בתשרי, שמיני-עצרת ושמחת-תורה<sup>44</sup>

בשמחת-תורה, מנהג ישראל (אשר "תורה

41) לבני חו"ל: עירוב תבשילין. העברת הסדרה והפרידה מהסוכה - רק למחר.

42) המלך במסיבו ח"א עמ' שכא, 'אוצר' עמ' רכד, עיי"ש. המנהג שנשלל היה, במקורו, להדליק לפני אמירת 'יזכור' ביום-טוב, ואם חל בשבת - בערב שבת [וכיום נוהגין העולם להדליקו תמיד לפני כניסת החג] - 'אוצר' שם. אבל בערב יום-הכיפורים (שאומרים בו 'יזכור'), מדליקים נר נשמה.

43) 'אוצר' עמ' שסג, וראה במענה הרבי 'מאוצר המלך' ח"ב עמ' 90, שגם המעיל של הס"ת שם הוא לבן במשך כל חודש תשרי.

44) לבני חו"ל: יום חמישי - שמיני עצרת. מקדשים ואוכלים בסוכה - הן בלילה והן ביום (אבל אין מברכים לישיב בסוכה. ונוהגים אף משתיית מים חוץ לסוכה). לאחר מעריב - קידוש והקפות. בשחרית - אין הקפות. מוציאים ב' ס"ת, בראשון קוראים ב' ראה: 'עשר תעשר', ח"ק, ובשני למפטי'ר: 'ביום השמע' צ'. הפטרה: "ויהי ככלות... ולישראל עמו". הזכרת נשמות. במוסף - תפילות גשם, נשיאת כפים. אחה"צ, ערב יום הקריאה, קוראים שמו"ת כל פרשת ברכה עם הפטרה דשמחת-תורה (שערי הל' ומנהג ח"ה סי' פה, והיום יום ד' טבת). לפנות ערב נפרדים מהסוכה (ואוכלים או שותים משהו).

יום שיש - שמחת-תורה. ערבית של יו"ט, קדיש תתקבל (משניות וקדיש דרבנן). בהדלקת הנרות: להדליק נר של יו"ט ושהחיינו. קידוש של יו"ט. הקפות כדאמתול. שחרית: נשיאת כפיים בחזרת הש"ץ (ולא במוסף). הלל שלם, קדיש תתקבל, קידוש והקפות כמפורט בפנים בשמע"צ.

בשיעורי חת"ת מסיימים היום את פרשת ברכה, ולומדים פרשת בראשית עד סיום שיש כבפנים (ראה שערי הלכה ומנהג ח"ה סי' פח). ולמחרת, באסרו חג החל בש"ק, פ' בראשית שביעי (שם).

היא") לשמוח בשמחה זו יותר משמחת בית-השואבה, ויותר משמחת יום-טוב סתם<sup>45</sup>.

כ"ק אדמו"ר מהר"י צ"נ"ע הזהיר בשם אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע:

"את הארבעים ושמונה השעות [בחו"ל; בארה"ק - עשרים וארבע שעות] של שמיני-עצרת ושמחת-תורה צריכים לייקר במאוד. בכל רגע אפשר לשאוב אוצרות בדליים ובחביות, בגשמיות וברוחניות, וכל זה עליידי הריקודים<sup>46</sup>."

הרבי הנהיג ללכת בתהלוכות לבתי-כנסיות, וגם לאלה שבשכונות מרוחקות, כדי לשמח יהודים בשמחת החג<sup>47</sup>.

תפילת ערבית: בנעימת התפילה ביום זה אין משנים כלום לנעימת הימים-הנוראים<sup>48</sup>.

שיר המעלות, חצי קדיש, ברכו, ערבית של יום-טוב<sup>49</sup>. קדיש שלם.

האבלים (רח"ל) אומרים משניות וקדיש דרבנן, אך אין אומרים 'עלינו' [עתה, אלא רק אחר ההקפות כדלהלן]<sup>50</sup>.

לאחר מכן - קידוש<sup>51</sup> והתועדות<sup>52</sup>.

קידוש: 'אתקינו' ונוסח הקידוש דיום-טוב,

45) ספר-המנהגים - מנהגי שמח"ת, וראה לקו"ש ח"ד עמ' 166-7 ובהערות שם.

אודות סגולת השמחה בימי שמע"צ ושמח"ת, ראה המלוקט מדברי רבותינו נשיאינו בקובץ 'אהלי ליובאוויטש', גיליון ד, עמ' 134 ואילך.

46) ספר-המנהגים. וע' 'אוצר' עמ' שסב. 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 146.

47) ראה 'אוצר' עמ' שנט, וש"נ. וראה לשון סידור אדה"ז (נדפס גם בסידור תהילת ה') לפני 'אתה הראית'.

48) 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 156.

49) שכן והזכיר 'חג הסוכות' במקום שמיני-עצרת, ראה הדעות בזה בנטעי-גבריאל, סוכות פרק פא ס"ב ובהערות, ולמעשה אינו חוזר, ואם יכול - בתפילות היום - יכוון לצאת בשמיעה מהש"ץ.

50) 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 139, ועיי"ש בטעם הדבר.

51) כמדומה שרבים מקילין לקדש הלילה על יי"ש כ'חומר מדינה', ראה בעניין זה בשו"ע אדה"ז סי' ערב ס"י וב'קיצור הלכות', מילואים עמ' סג. ואולי זהו כמו בעוד כמה ענינים שהקלו היום לשמחת התורה.

52) מקדשים וטועמים [ראה 'אוצר' עמ' שגא], ומתועדים כהכנה רבה לעריכת ההקפות בשמחה. וראה 'אוצר' עמ' שגא. 'אהלי ליובאוויטש' שם (ולהלן עמ' 141 אודות קידוש בשמע"צ בחו"ל אף לפני מעריב, ולהלן עמ' 151 אודות חשיבות ההתועדות אף יותר מההקפות עצמן, עיי"ש).

על כללות ההשתלשלות (על-דרך שמצינו שגם דוד המלך נקרא "זר" לגבי כהנים<sup>22</sup>), היינו, כל הדרגות ששם יש לאומות העולם אחיזה כלשהי ("עפעס א אחיזה"); מה-שאינן "אתך", בעצמות אין-סוף ("אתה" הא') שלמעלה מהשתלשלות - שם אין לאומות העולם שום מקום כלל, כי אם לנשמות ישראל דווקא ("אתה" הב'), עליהם נאמר<sup>23</sup> "יבחר לנו את נחלתנו", כידוע<sup>24</sup> ש"יבחר גו" קאי על העצמות דווקא, כי בבחינת הגילויים אין עניין של בחירה, שהרי בבחינת הגילויים יש כבר עניין של הכרח כו', ועניין הבחירה הוא בעצמות דווקא, והבחירה היא בנשמות ישראל (ומטעם זה ישנו עניין הבחירה אצל בני ישראל<sup>25</sup>).

וזהו עניין שמחת ההקפות - שאז הוא התגלות

ממלאים את הכוונה של דירה בתחתונים. והיינו, שעליידי זה שעושים מהדברים הגשמיים מכוון לשבתו יתברך - ממשיכים עצמות, כיוון שבזה ממלאים את הכוונה ש"נתאוהו הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים<sup>27</sup>, שכוונה זו היא בעצמות, כידוע<sup>28</sup> בפירוש "דירה", ש"דירה" אינה להתפשטות, אלא דווקא לעצמות.

1. אמנם, על זה נשאלת השאלה - "הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, ואף כי הבית הזה"<sup>29</sup>: "השמים ושמי השמים", שהם מדריגות געלות ביותר (כמבואר בחסידות<sup>30</sup> פרטי עניינם) - "לא יכלכלוך", כיוון שאינם כלים להעצמות; "ואף כי הבית הזה" - איך ייתכן ש"הבית הזה",

## כ"ק מו"ח אדמו"ר נהג להקדיש בשמחת-תורה ריבוי

### זמן לשמחה וריקודים בתוך העם, ועליידי זה המשיך

#### ופעל גם בנוגע להזמן דעתה

שנבנה מדברים גשמיים, יהיה כלי לאלוקות ("ג' טליכקייט"), היינו, לעצמותו יתברך! [ולהעיר: אף שאומרים הלשון "ג'טליכקייט", אין הכוונה לבחינת ההתפשטות, כי אם לעצמותו יתברך, ורק מצד הזהירות מאמירת תיבת "גימ"ל אל"ף טי"ת" ("גאט")<sup>31</sup>, אומרים "ג'טליכקייט"].

אבל אף-על-פי-כן, זוהי המציאות - ש"השמים ושמי השמים" אינם כלים להעצמות, ודווקא "הבית הזה", היינו, כאשר עושים מדברים גשמיים כלים לאלוקות, אזי ממשיכים בזה עצמות. וטעם הדבר - לא משום שהדברים הגשמיים מצד

ה"אתה", בחירת העצמות שבחר בנשמות ישראל, שבחירה זו היא בעצם הנשמה, שהיא אצל כל בני ישראל בשווה, ולכן גם השמחה היא בכולם בשווה.

\* \* \*

ה. דובר לעיל (ס"ב) שעבודת בני ישראל היא לעשות מהדברים הגשמיים משכן ומקדש לו יתברך, היינו מכוון לשבתו יתברך.

ולכן נקראו בני ישראל בשם "ממלכת כהנים וגוי קדוש"<sup>26</sup>, כיוון שעניינם הוא להביא קדושה בכל מקום - לברר את הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם, ולהמשיך קדושה במקום זה, שעליידי זה

22) שבת לא, א.

23) תהילים מז, ה.

24) ראה לקו"ש ח"ט עמ' 232, ובהנמסן שם בהערה 42.

25) ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה. לקו"ת אמור לח, ב. ובכ"מ.

26) יתרו יט, ו.

27) ראה נחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ז. ובכ"מ.

28) ראה בהנמסן בסה"מ מלוקט ח"ב עמ' רמא הערה 32.

29) מלכים-א ח, כז.

30) סה"מ תרמ"ג עמ' פז. ועוד.

31) ראה שו"ע אדמוה"ז או"ח ספ"ה ס"ג. סה"ש תש"ג עמ' 62

ובהערה 19 שם.

עצמם הם כלים לזה, אלא מפני שזהו רצונו של הקב"ה, שנתאוהו הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים, בגשמיות דווקא.

ז. ועל־פי האמור לעיל (ס"ד) שהשמחה בשמחת תורה בשעת ההקפות היא מצד העצמות – הרי זה הזמן המתאים לבקש ולפעול ("אויסבעטן"), על־ידי שמחה וריקודים, את כל העניינים הגשמיים, כי, הגשמיות היא בכוח העצמות, וממילא באה ה"גשמיות" ותובעת שתהיה השפעת הגשמיות בבני, חיי ומזוני רוויחי, ובאופן ש"רוויחי" קאי על כל ג' העניינים, "בני", "חיי" ו"מזוני", שכולם הם באופן של רוויחי. וכל זה בכוחו של יהודי לפעול בשמחת תורה.

ולעיר גם מדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר<sup>32</sup> שברכת "שהחיינו" בשמחת תורה היא על התורה. והרי על־פי תורה צריך יהודי להיות בריא – כשם שבשעת מתן תורה היו כל בני ישראל בריאים<sup>33</sup>.

ועל־פי הסיפור על־דבר הרה"צ רבי לוי־יצחק מבארדיטשוב<sup>34</sup>, שאמר, שכיוון שבני ישראל מברכים "מלך מוחל וסולח", מוכרח הקב"ה למחול להם, שאם לא כן תהיה זו ברכה לבטלה<sup>35</sup>, כן הוא גם בנדון דידן, מכיוון שבני ישראל מברכים בשמחת תורה "שהחיינו", וברכה זו היא על התורה, ועל־פי תורה צריך כל אחד ואחד מישראל להיות בריא, אזי בהכרח שיומשכו כל המשכות הגשמיות, בבני, חיי ומזוני רוויחי.

\* \* \*

ח. דובר לעיל (ס"ג) על־דבר החילוק בין שמיני עצרת ושמחת תורה לשמחת בית השואבה, שבשמחת בית השואבה היו חילוקים, מה שאין כן בשמחת שמיני עצרת ושמחת תורה שווים כל בני

32) שיחת שמחת תורה לפני הקפות תרצ"ז ס"ד (סה"ש תרצ"ז עמ' 196). וש"נ. וראה שיחת ליל שמחת תורה לפני הקפות תשי"ב ('תורת מנחם – התועדויות' ח"ד עמ' 72). וראה גם לקו"ש ח"ט עמ' 371 ואילך. וש"נ.

33) מכילתא ופרש"י יתרו יט, א. כטו. ועוד.

34) ראה תולדות רלוי"צ מבארדיטשוב שבסו"ס קדושת לוי בהוספות אות עג. וראה גם לקו"ש ח"כ עמ' 384.

35) ראה גם תניא אנה"ת פ"א.

ישראל.

וכשם שביום הכיפורים אין שום חילוק בין בני ישראל, בין משה רבינו ובין יהודי שאינו יודע דבר מענייני יהדות, ושייכותו היחידה ליהדות היא בכך שנולד בבית יהודי, שהרי כל בני ישראל מחויבים בעניינים, ולכל בני ישראל נמשכת הכפרה – כן הוא בשמחה של שמחת תורה, שאין בה שום חילוקים, וכל בני ישראל צריכים להיות שמחים בשמחת תורה.

ושמחה זו צריכה להיות בגשמיות דווקא – על־ידי ריקוד ברגליים בפשטות. כשם שקיומן של כל המצוות הוא דווקא בגשמיות בפועל ממש, וכמו אכילת מצה, שאם יכוון אדם את כל הכוונות, אבל לא יאכל מצה בגשמיות, לא יצא ידי חובתו – כן הוא בשמחה של שמחת תורה, שצריכים לרקוד ברגליים בפשטות, ולרקוד ברגליים – שייכים הכל.

ט. ועניין זה ראינו גם בהנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר: ובהקדם מה שכתוב<sup>36</sup> "אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זאת".

ובנוגע לעניינינו – שכ"ק מו"ח אדמו"ר הבטיח והכין גם את המצב שלאחר ההסתלקות ("האט באווארנט און צוגעגרייט אויך אויף שפעטער"). ועל־דרך זה בנוגע לשמחת תורה – שנהג להקדיש ריבוי זמן לשמחה וריקודים בתוך העם, והיינו, שאף שהיה ביכולתו לעסוק בזמן זה בתורת הקבלה ובתורת החסידות ובעניינים נעלים, מכל־מקום, התעסק בשמחה וריקודים, כיוון שהשמחה בשמחת תורה צריכה להיות בגשמיות דווקא (כנ"ל), ועל־ידי זה המשיך ופעל גם בנוגע לזמן דעתה.

ולכן, יש לשמוח בשמחת תורה, וכאמור, לרקוד ברגליים בפשטות, והרי רגלים בריאות, והן יש לכולם – הן רגליים בריאות בגשמיות, והן רגליים בריאות ברוחניות, שהוא עניין הקבלתי עול – שזהו "ראשית העבודה ועיקרה ושורשה"<sup>37</sup>, וגם תכלית וסוף העבודה, שהרי תכלית הכל היא קבלת עול – שבזה שווים כל בני ישראל.

36) קהלת ז, י.

37) תניא רפמ"א.

לפני תפילת הלל מסירים את שתי הכריכות שעל הלולב עצמו, ונשארות רק שלוש הכריכות המאגדות את הלולב, ההדסים והערבות ביחד<sup>11</sup>, כי בהושענא רבה צריך להרבות בכסוס עלי הלולב ובשמחה<sup>28</sup>.

הושענות: מוציאים את כל ספרי התורה שבהיכל<sup>11</sup>, ועומדים עמם ליד הבימה<sup>29</sup>. אומרים את ז' הושענות, גם היום מתחילים להקיף את הבימה בכל פעם באות ס' או ע'<sup>30</sup> (לאחר גמר כל הקפה אומרים בקול את הפסוקים שלאחר כל הושענא, פסוקים המיוחדים להושענא רבה), ומקיפים את הבימה שבע פעמים, בארבעת המינים בלבד<sup>31</sup> (בלא הערכות של ה' הושענות). לאחר מכן, אומרים "אני והו... כהושעת... אני והו הושיעה נא" (בהשמטת הקטע האחרון, שייאמר בסוף ה' הושענות דהיום). ומתחילים "תיתננו לשם..." עד סיום פיוטי ה' הושענות.

[כמדומה שנוהגים לומר כל 'כותרת' בקול, הש"ץ ואחריו רק הקהל].

יש לפסק כך: 'ואוצרך – הטוב לנו – תפתח'<sup>32</sup>. "קול מבשר..." – אומר הש"ץ ג' פעמים ואחר כך הקהל ג' פעמים.

בסיומם, מכניסים את ספרי התורה להיכל, מניחים את ארבעת המינים ואומרים 'קדיש תתקבל'. לאחר מכן, לוקחים חמישה בדי ערבה<sup>33</sup> וחובטים בקרקע חמש פעמים [הרבי היה מפריד את הערבות זו מזו קודם החבטה, וחובט קלות. כן עמד באמירת הלל, וחביטת ה' הושענות הייתה על הרצפה ממש, ולא על הבימה או שטיח]<sup>34</sup>,

28) לקוטי שיחות ח"ד עמ' 1368.

29) הגהת הרבי ללוח כולל־חב"ד, 'אוצר עמ' שלח.

30) 'אוצר עמ' שלט.

31) שער הכולל פמ"ח ס"ט, ממשמעות האמור בסידור אדה"ז, שלוקחים את הערבות רק לאחר סיום אמירת ה' הושענות'.

32) סה"מ תרפ"ז ס"ע כא, לקוטי דיבורים ח"א דף נט, א.

33) יש להדגיש שהמצוה היא נטילת הערבה בפני עצמה, וזכר להקפת המזבח בערבה, ושם היתה הנטילה עיקר, וצ"ל כמו בלולב "דרך גדילתה" (ס' 'ארבעת המינים השלם' ס"ע תעה, ע"פ השו"ע ס' תרס"ד ס"ב"ז. ורק בסו"ס ז' ברמ"א נזכר שחובטין אותה, ע"פ הגמ' 'חביט חביט' לפי הרמב"ם והרי"ף גיאת, וע"פ האריז"ל שמדובר בחבטה ממש).

34) כן בדקו רוא, ודלא כמ"ש ב' אוצר עמ' שמ.

מניחים את ה' הושענא' הצידה, ואחר כך אומרים את ה"יהי רצון".

גם נשים וקטנים נוהגים בחביטת הערבה<sup>35</sup>. הרבי לא היה זורק את ה' הושענות' החבוטות על ארון הקודש (כמנהג העולם). לעיתים הניח על כיסאו, לעתים השאירן על הקרקע, ולעיתים הכניסן לסידורו ולקחן עמו<sup>36</sup>.

אחר כך מוציאים ספר תורה, וקוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום השביעי". לשיטה השנייה: כהן: "וביום החמישי", לוי: "וביום השישי", ישראל: "וביום השביעי", רביעי: "וביום השביעי".

קרבן היום במוסף: "ביום השביעי". בספר המנהגים נאמר: "אין מנהגנו לאחל איש לחברו בהושענא רבה 'אמר חתימה טבא', 'פתקא טבא' וכיוצא בזה" (אולי – כדי שלא לשנות מהנהגת שאר ימי חול המועד<sup>37</sup>). אבל בשנים האחרונות הזכיר זאת הרבי, ואף איחל זאת פעמים רבות בהתועדויות יום זה<sup>38</sup>.

[מנהג ישראל לערוך היום 'סעודת יום טוב'<sup>39</sup> לפני חצות היום – אם כי מדינא מותר עד 'מנחה קטנה'].

טובלים פרוסת המוציא בדבש, אבל על השולחן שמים גם מלח.

מנהג ישראל לאכול היום 'קרעפכין' (כיסני בצק ממולאים בבשר)<sup>40</sup>.

בארץ ישראל מעבירים היום אחר חצות את הסדרה (פרשת השבוע – 'ברכה'), שניים מקרא ואחד תרגום, כולל ההפטר.

בארץ ישראל, נכנסים לסוכה לפנות ערב (ואוכלים או שותים דבר־מה) כדי 'להיפרד'

35) שם עמ' שלו.

36) שם עמ' שמ.

37) על־דרך האמור לעיל ע"י ציון 27.

38) 'התועדויות' תשמ"ו ח"א עמ' 309, תנש"א ח"א עמ' 163 (האחרון – כאיחול).

39) ערוך השלחן ס' תרס"ד ס"ג (ויש לברר מה מנהגנו בזה).

40) נזכר בהערות הרבי בספר המנהגים ס"ע 58 (וכיוון שאינו 'מנהג חב"ד', אף שנהגין בו גם אצלנו, לא נזכר בס' המנהגים במקומו, משא"כ בערב יו"כ שזכר במאמר אדה"ז כמובא שם – אולי יש לו גם ענין חבד"י עצמאי. וצריך לחלק בינו ובין נושא הסתכלות הקהל על התוקע, שהרבי ענה שהוא (רק) 'מנהג ישראל' אף שזכר

בכתבי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע).

רצון של הושענא־רבה ואת ה"יהי רצון" שלאחר צאת הלבנה, בנוסף ל"יהי רצון" של יום־טוב<sup>19</sup>. מנהג ישן, שהגבאים מחלקים מקופת הציבור תפוח מתוק לכל אלה שאמרו תהילים בליל הושענא־רבה, בין ספר לספר וכיוצא בזה. אכילתו הייתה מיד בסוכה, כשאמרו תהילים בסוכה. כיום, כשאין אומרים את התהילים בסוכה והכול מהדרים שלא לאכול מאומה מחוץ לסוכה, אוכלים את התפוח בסוכת בית־הכנסת או אחר־כך בסוכה הפרטית, לאחר שמטבילים אותו בדבש, על דרך המנהג בראש־השנה<sup>20</sup>.

אחרי גמר אמירת התהילים, ניעורים כל הלילה (עד עלות־השחר) ועוסקים בלימוד התורה, איש איש במה שבחר.

חשוב לדעת, שבכמה משיחותיו נוקט הרבי בפשטות שגם אצלנו נוהגים לומר את פרקי הזוהר המובאים בספר 'תיקון ליל הושענא־רבה'<sup>21</sup>.

בסוף הלילה היה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הולך לטבול במקווה. אבל למעשה אין רגילים לנהוג כך<sup>22</sup>.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מכין (קושר) את ההושענות עבור כל בני הבית [מכנים גם עבור נשים וקטנים<sup>23</sup>. לקטנים שבעריסה – יש אומרים גם לחבוט עבורם].

קושרים אותן על־ידי עלים של לולב<sup>23</sup>.

גם מי שהיה ער כל הלילה<sup>24</sup> ולא ישן חצי שעה – מברך בבוקר את כל ברכות־השחר. מי שבוודאי ישן שיעור זה, רחץ פניו ולבש בגדיו (ונעל נעלי־עור) – מברך את כל ברכות השחר מחצות הלילה ואילך<sup>25</sup> חוץ ממי שלא שמע קול תרנגול, שחייב להתמין לעלות השחר [יש לצאת לצרכים תחילה כדי לברך אשר יצר].

שחרית:

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מחליף את ההדסים והערבות בחול־המועד סוכות, וכיוון כך, שלנטילת לולב בהושענא־רבה יהיו הערבות וההדסים חדשים<sup>26</sup> (אבל אין זו הוראה לרבים, וראה בגיליון הקודם ביום א' דחזה"מ).

בהושענא־רבה אין לובשים 'קיטל', ובתפילה עצמה (וכן בהוצאת ספר־תורה וכו') אין מוסיפים על נוסח תפילת חול־המועד<sup>27</sup>.

19) בס' המנהגים, מסה"ש תש"ח עמ' 171, ההוראה היא לומר אחר כל ספר את היהירצון של הור"ר והיהירצון שלאחר צאת הלבנה, אבל לא את היהירצון של יו"ט. אבל (בהתועדויות תשמ"ג ח"א עמ' 249, תשמ"ט ח"א עמ' 189, וביותר) בשיחת ליל הור"ר תש"נ (התועדויות ח"א עמ' 193 הערה 33, כולן מהקלטה) מדובר על היהירצון שלאחר אמירת תהילים, שבו אומרים "כאילו אמרם דוד מלך ישראל בעצמו" – כולל גם (ואדרבה – במיוחד) בהושענא רבה".

20) שערי הל' ומנהג או"ח ח"ב ס"י רעו, מהתועדויות תשמ"ה ח"א עמ' 346. וראה 'אוצר' עמ' שלג. לכאורה, כשאוכלים זאת שלא בתוך הסעודה יש ליטול ידיים תחילה ללא ברכה, כמבואר בשו"ע אדה"ז סי' קנח ס"ג, ובסידורו סוף סדר נט"י לסעודה. אבל העירוני שכ"ז בזמנם שהיה רוב שימוש הדבש לשתיה (לעשיית 'מעד', או כממתיק למשקאות, ראה משנ"ב קנח, יד. אף שבנ"ך מוזכרת לרוב **אכילה** דבש) אבל בימינו שרוב השימוש הוא לאכילה (ואפילו לטבל הפת, דינו כאוכלין), וע"פ דברי הרבי באג"ק ח"א עמ' עא, ש"אפילו אם בעל הכוורת הוא ישראל – הרי אם רודה למכירה, י"ל שקובע מעשה הקונה", ולכן צ"ל שהדבש ומה שמטבילין בו פטורין לגמרי מנט"י. וראה בקובץ 'היכל הבעש"ט' גיליון ט עמ' קפב וגיליון לד עמ' קפב, וש"נ.

21) התועדויות: תשמ"ג ח"א עמ' 247. תשמ"ו ח"א עמ' 408, תשמ"ח ח"א ס"ע 291, ועוד.

22) 'אוצר' עמ' שלג, אדמו"ר מהורש"ב – משיחות הור"ר תש"ח (סה"ש תש"ח עמ' 171, ושם, שהטבילה שייכת להור"ר (אולי – ע"ד ליל שבועות. וראה גם 'אוצר' ניסן־סיון ריש עמ' רטו בקשר לליל

שש"פ) ולא לתפילת שחרית. וראה לשון הרמ"א סי' תרס"ד ס"א ע"ג, ובהתקשרות גיליון תשע"א עמ' 17.

23) שם עמ' שלד"ו.

24) מי שנשאר ער כל הלילה עד לאחר **שבוודאי** עלה השחר, לכאורה אין ללמוד עד שיברך ברכות התורה [אך הרה"ח ר' יוסף־יצחק שי' אופן העיר, שלא נמצא בטוש"ע ובשו"ע אדה"ז סי' מו' מו **האיסור** (כלשון לוח כולל־חב"ד דהיום, וס' שבח המועדים פנ"ז ס"ד) **להיעור** בלילה ללמוד לפני ברכת התורה. ואכן בס' 'מנהג ישראל תורה' (סי' מו ס"ק א) מביא שאין בזה איסור. וראה גם 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קע"ג. ויל"ע במשמעות הל' בסידור לפני ברכת התורה בזה. ובאמירת תיקון ליל שבועות ובכלל בהתועדויות, כולל הרבי עצמו – רגילים תמיד להמשיך בד"ת ואין נוהרין בזה כלל (והביטוי "מיד כשהאיר היום" נאמר רק על נט"י, בשו"ע אדה"ז מהדו"ק סי' ג). ואולי הטעם, כיוון שיש דעות שלא נתחייב בברכה זו, וגם להדעות שמברך, היינו **שרשי** לברך ברכת השבח להקב"ה ככל ברכות השחר, אבל לא שאסור ללמוד קודם לכן. ועצ"ע].

25) ראה פרטי החיוב בקצה"ש ה, בדה"ש טו. באג"ק כרך ח, עמ' רעח איתא שעיקר הזמן משנתחייב בהן, ואחר־כך הוא רק תשלומין. וכל־שכן לענין ברכות התורה, עיי"ש. וראה בלוח חג השבועות, שם נתבאר וצוינו כו"כ פרטים בענין ברכות השחר למי שניער בלילה בכלל.

26) סה"ש תש"ד עמ' 14.

27) 'אוצר' ס"ע שלו.

ועל־ידי השמחה בקבלת־עול רוקדים עם העצמות, והיינו, שעצמותו יתברך רוקד עם כל יהודי, כך, שעל־ידי הריקוד אפשר לזנק ולדלג החוצה ("ארויסשפרינגען און ארויסטאנצן") מעומק תחת לעומק רום, "אריינטאנצן אין עצמות"!!!

י. ישנם גם אנשים שהתקבצו בחצר ("יארד"), וגם הם רוקדים – אלא שלעת־עתה עומדים הם "מבחוץ" ואין ברצונם להיכנס "פנימה".

ובכן: צריכים לצאת אליהם ולבאר להם, שקיום התורה ומצוות והשמחה של שמחת־תורה הם עניינים שנוגעים להם בגשמיות.

– אודות עניין הריקוד עם עצמות קשה להסביר להם, כיוון שבעניינים כגון־דא: עצמות, השתלשלות, אצילות ובי"ע (בריאה, יצירה, עשייה) – אין להם חוש, לפי שאין להם כלל תענוג ("געשמאק") ברוחניות; אבל אודות גשמיות – הרי בזה לכולם יש חוש... שהרי לכולם יש חוש ותענוג בכך שיהיו להם ידיים בריאות, רגליים בריאות וילדים בריאים.

יש להסביר להם מה שכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתב<sup>38</sup>, שהסיבה לכך שאדם רוצה לאכול מאכל מסויים היא מפני שהנשמה רעבה לניצוץ אלוקי שבמאכל, כדי לבררו כו', וכדי שהנשמה תוכל לפעול זאת, פועלת היא תחושת רעבון בגוף, שיהיה רעב ויחפוץ בגשמיות המאכל, אבל באמת מקור העניין הוא בהנשמה.

ועל־דרך זה בענייננו: כל אלה שהתקבצו כאן לרקוד – הרי הסיבה האמתית לכך היא מפני שנשמתם רעבה, ורצונה לרקוד בשמחת־תורה עם עצמות, ולכן פעלה הנשמה בגוף, שגם הגוף ירצה לרקוד; אלא כיוון שבגוף לא נרגש הטעם הפנימי שבדבר (רצונה של הנשמה לרקוד עם עצמות) – יכול הדבר להשתלשל ולרדת באופן של דבר האסור, אבל האמת היא שמקור העניין הוא בהנשמה.

38) נעתק תוכנו בלקו"ש ח"א עמ' 177. וראה כתר־שם־טוב סקצ"ד. וראה גם 'רשימות' חוברת ט עמ' 15 (איגרות־קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"י"ד עמ' תמה).

ולכן עליהם להיכנס פנימה, ולרקוד באופן המותר, וריקוד זה ייתן להם סיוע ותוספות כוח לקיום התורה ומצוות בכל השנה.

ועניין זה נוגע להם לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות כפשוטו – שיהיו להם ידיים בריאות, רגליים בריאות וילדים בריאים, כיוון שאצל בני ישראל ההשפעה בגשמיות באה על־ידי הרוחניות, ורק לזמן קצר – כדי שיהיה עניין הבחירה – יכולה ההשפעה לבוא גם שלא על־ידי הרוחניות, אבל סוף־כל־סוף בהכרח שתבוא ההשפעה על־ידי הרוחניות<sup>39</sup>.

יא. (לקראת סיום ההתועדות אמר כ"ק אדמו"ר): עומדים אנו עתה כבר סמוך לחצות הלילה, וצריכים כבר לחשוב על־דבר הליכה ל"הקפות"... ברצוני רק לומר, שמובא בספרים<sup>40</sup> שאלה שבדעתם להיות ניעורים כל הלילה, וממילא אינם אומרים קריאת־שמע על המיטה, הנה בשעת חצות צריכים לקרוא את ג' פרשיות קריאת־שמע ועל־כל־פנים פרשה ראשונה.

את הזמן שנותר עד להקפות – יש לנצל כדי לדבר עם אלה הנמצאים ב"יארד", כנ"ל.

ויעזור ה' יתברך, שתהיה השמחה מתוך קבלת־עול, ברגליים בריאות שיש לכל אחד ואחד, – ואין הכוונה שהריקודים יהיו ברגליים בלבד, ואילו שאר האיברים יהיו "במקום אחר" ("ערגעץ אנדערש וואר"), כך שהעניינים יביטו למקום אחר (שגם שלא בשעת ההקפות אסור להסתכל שם כו'), אלא שכל האיברים יהיו בהתכללות עם הרגליים –

ועל־ידי זה יומשכו כל המשכות ברוחניות ובגשמיות, בבני, חיי ומזוני רוויחי.

(שיחת ליל שמחת־תורה (קודם הקפות) ה'תשי"ד. תורת־מנחם כרך י"ז, עמודים 83-90 – בלתי מוגה)

39) ראה תניא אגה"ת פ"ו. קונטרס ומעין מ"ז.  
40) ראה שיחת ליל א' דחג הסוכות תרצ"ו ס"ב (סה"ש תרצ"ו בתחילתו). וש"נ.

# הכוח והעוז כנגד קשיי הגלות

טוענים בניישראל וזועקים: "עד מתי?!"

"הוי' מלך, הוי' מלך, הוי' מלך" – כיוון שישנה השלימות ד"מעשינו ועבודתנו" בדורנו זה, "ה' מלך" (בסגול) בהווה, ובכל הדורות שלפני זה, "ה' מלך" (בקמץ) בעבר, הגיע כבר הזמן ש"ה' ימלוך לעולם ועד", "לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו", תיכף ומיד ממש.

וכאן נשאלת השאלה בנוגע לזמן הגלות:

כיון ש"ה' ימלוך לעולם ועד" יהיה לעתיד לבוא, ובניתיים נמצאים בניישראל בגלות, וגלות הכי ארוכה והכי קשה כו' – איך יוכלו להתגבר על קשיי הגלות?!

והמענה לזה – "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום" – שהקב"ה נותן כוח (עוז) לבניישראל שיוכלו להתגבר על קשיי הגלות, על-ידי התורה ("אין עוז אלא תורה"), שעניינה "שלום".

אבל, על כך טוענים וזועקים בניישראל: "עד מתי?!"... אין עוד כוח לסבול את גודל אריכות הגלות שפועלת "חלישות" ועד ל"חולי" הן בהנשמה ("מפני חטאינו גלינו מארצנו") והן בהגוף – לא כפשוטו, ח"ו, שהרי גם בזמן הגלות נותן הקב"ה לכל אחד ואחד מישראל גוף בריא ונשמה בריאה, אבל אף-על-פי-כן, ככל שיינתן להם כוח ועוז הן בגשמיות והן ברוחניות, הרי זה שלא בערך כלל וכלל למעמד ומצב הגאולה. וגדולה מזו מצינו – שגם כשישנה תכלית השלימות דמ"ט שערי בינה, נרגש החיסרון דשער הנו"ן, "חמישים שערי בינה... חסר אחד", ובגלל זה נעשה "חולה", כמרומוז בכך ש"חולה" בגימטריא מ"ט, שבגלל שיש לו רק מ"ט שערי בינה, ללא שער הנו"ן, הרי הוא "חולה".

ועל זה אומרים: "ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל" – שזוהי בקשה ("ויהיו נא") וגם הבטחה תקיפה שבוודאי תהיה ("ויהיו"), כמו בהווייתו (יהא) אמירתם של בניישראל (כולל ובמיוחד האמירה דפסוקי "אתה הראת") לרצון לפני הקב"ה, כפי שהוא "אדון כל", בעל הבית ("אדון") על כל העניינים כולם, בעליונים ובתחתונים, בעניינים רוחניים ובעניינים גשמיים, ובוודאי ממלא הקב"ה רצונם של בניישראל ונותן להם "עוז" ו"שלום" (תורה) בתכלית השלימות – "תורה חדשה מאתי תצא", שאז יהיה אצל כל בניישראל גם הגילוי דשער הנו"ן.

ועניין זה מודגש בקריאת התורה דיום שמחת-תורה – "ויעל משה גו' אל הר נבו", שפירושו "נו"ן בו", שאז השיג משה גם את שער הנו"ן, ובכוח זה נעשה גם (מעין ודוגמת) גילוי שער הנו"ן אצל כל אחד ואחד מישראל (מצד ניצוץ משה שבו), למגדול ועד קטן, כולל גם ילד קטן שלא הגיע לגיל מצוות – מצד אחדותם של ישראל, כמודגש גם ב"ויהיו נא אמרינו", לשון רבים [ובפרט על-פי מה שכתב רבנו הזקן בסידורו לפני "אתה הראת": "וגם כי עשה כן בבית-הכנסת שלו, אם הולך לבית הכנסת אחר שלא גמרו, ירנן וישמח גם-כן עימהם", שבזה מודגשת אחדותם של ישראל], על-ידי זה ש"ה' יברך את עמו בשלום", שמתאחדים לאחדים כאחד, "כאיש אחד בלב אחד", החל מההתאחדות בלימוד התורה, ועד לההתאחדות בכל העניינים – "בשלום", ב' שלום, מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה.

(מהתוועדות ליל שמחת-תורה ה'תשנ"ב, התוועדות ה'תשנ"ב, כרך א, עמ' 162-163 – בלתי מוגה)

תפילתי, מוציאים ספר-תורה וקוראים בפרשת 'ברכה'. שמונה-עשרה של שבת, עם 'יעלה ויבוא'. אין אומרים 'צדקתך'.

ערבית: אתה חוננתנו, יעלה ויבוא. הבדלה בסוכה (על היין, עם ברכת 'לישב בסוכה'<sup>10</sup>). ממברכים על הבשמים ועל האש כבכל מוצאי שבת, ואומרים בלחש 'יתן לך'.

## יום ראשון

ח"י בתשרי, ג' דחול-המועד

שחרית: הושענות: אומרים "אום אני חומה" (ה'הושענא' דיום השבת) ללא הקפה, ומקיפים רק באמירת "אדון המושיע" דהיום<sup>11</sup>.

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום הרביעי". לשיטה השנייה: כהן: "וביום הרביעי, לוי: "וביום החמישי", ישראל: "וביום השישי", רביעי: "וביום הרביעי".

במוסף: "וביום הרביעי".

לאחר התפילה (היום ובכל ימי חול המועד) יש להזכיר לציבור לומר 'שש זכירות'.

## יום שני

י"ט בתשרי, ד' דחול-המועד

הושענות: "אדם ובהמה".

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום החמישי". לשיטה השנייה: כהן: "וביום החמישי", לוי: "וביום השישי", ישראל: "וביום השביעי", רביעי: "וביום החמישי".

במוסף: "וביום החמישי".

## יום שלישי

כ' בתשרי, ה' דחול-המועד

הושענות: "אדמה מארר".

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום השישי". לשיטה השנייה: כהן: "וביום החמישי", לוי: "וביום השישי",

ישראל: "וביום השביעי", רביעי: "וביום השישי". במוסף: "וביום השישי".

## יום רביעי

כ"א בתשרי, הושענא-רבה

יש להתוועד גם בלילה זה<sup>12</sup>. מלבד זאת, יש להוסיף ביותר בשמחת בית השואבה, בריקוד ובכלי-זמר, יותר מבכל לילי החג. ואף שהזמן מועט בכמות, יש לנצל לשם כך כל רגע פנוי, ואף להשלים בו את כל מה שהחסירו בזה במשך החג, באופן של "מועט מחזיק את המרובה"<sup>13</sup>. פעם אחת<sup>14</sup> הורה הרבי לצרף גם מ"שבעים אומות" הנמצאים, בהשגחה פרטית, בקרבת מקום, שגם הם יראו (וישתתפו) בשמחה זו, באופן ד"אתה על במותימו תדרוך".

נשארים ערים כל הלילה. כל אחד קורא לעצמו (ולא בציבור) את כל חומש 'דברים' לפני חצות. גם את פרשת 'ברכה' אומרים הלילה רק פעם אחת<sup>15</sup>.

מה טוב ומה נעים, שביום זה, שעניינו מיתוק הגבורות, יוסיף כל אחד ואחד בנתינת הצדקה יותר מהשיעור הרגיל<sup>16</sup>.

אחר חצות אומרים (בציבור) בחגירת אבנט את כל התהילים, ואין מאריכים באמירתו<sup>17</sup>. באמירת קדיש נוהגים כמו בשבת מברכים<sup>18</sup>.

לאחר כל ספר מהתהילים אומרים את ה"יהי

12 ראה גם שיחת שמחת בית השואבה תשי"ח, תורת מנחם חכ"א עמ' 83.

13 'התוועדות' תשמ"ג ח"א עמ' 247, תשמ"ח ח"א עמ' 285 ועוד.

14 'התוועדות' תשמ"ז ח"א עמ' 294.

15 מלשון ספר המנהגים עמ' 20 משמע, שבליל הו"ר אין ההגבלה דמקרא בלילה, כמו בעש"ת. וע"ע הלשון שם "והו"ר – גופא – לאחרי חצות". ואולי הכוונה בזה רק על אמירת תהילים של לילה זה. וראה דברי הרבי בעניין זה בס' 'מקדש מלך' ח"ב עמ' 390.

16 'התוועדות' תשמ"מ ח"א עמ' 294.

17 ס' המנהגים שם. וראה 'התוועדות' תשמ"ג ח"א עמ' 418. לאידך, י"א שפעם אירע שמיהרו מאד, ואז הרבי המשיך וסיים בחדרו.

18 לדברי הרה"ח ר"ל של גרונר ('הערות וביאורים – אהלי תורה' גיליון תתמ"ס ע"ע 76), הרבי אמר קדיש אחרי כל ספר וספר בליל הו"ר, הן בשנת תשכ"ה והן בשנת תשמ"ט (דלא כסברת ה'אוצר' עמ' שלב). רק בשנת תשי"א לא אמר כלל (ימי בראשית עמ' 269).



# הלכות ומנהגי חב"ד

## שבת קודש

י"ז בתשרי, שבת חול־המועד

קבלת שבת. מתחילים 'מזמור לדוד'<sup>1</sup>, וממשיכים כבכל שבת.

בפיוט "לכה דודי" אומרים גם בשמחה ובצהלה<sup>2</sup> ואין אומרים "ברינה"<sup>3</sup>.

כגונא<sup>3</sup>, חצי קדיש, ברכו, ערבית של שבת עם 'יעלה ויבוא'.

כשנכנסים לסוכה אומרים בלחש: 'שלום עליכם', 'אשת חיל', 'מזמור לדוד', 'דא היא סעודתא', 'אתקיננו דשבת', ואחר־כך אומרים

(1) סידור אדה"ז. בקצות השלחן סי' עז בבדי השלחן ס"ק יג מבאר הטעם, כיוון דרינה/רננה היא מרחוק משא"כ שמחה היא שמחה שלמה, והנה במזמור הראשון איתא "רננה" ובמזמור הד' "פצחו ורננו", ולכן ביו"ט ואף במוצאי יו"ט מדלגים זאת, עיי"ש (וראה בתורה אור חנוכה ד"ה רני ושמחי פ"א ופ"ד וב'חסידות מבוארת' שם, ס' הלקוטים - צמח צדק' אות ש עמ' שמא).

(2) ספר המנהגים עמ' 26.

(3) ראה קצות השלחן שם בבדי השלחן ס"ק כ.

(4) ההנהגה המקורית היתה להימנע מלומר שלום עליכם וכו', בין בשבת חוה"מ ובין ביו"ט שחל בשבת - רשימת היומן' עמ' קסג, קעג (שבת ומוצ"ש חוה"מ"ס תרצ"א), ומשם ל"סה"ש תרצ"א עמ' 143, 151. במקור השני שם מסופר שאדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר מהורש"ב נ"ע לא אמרו את כל הנ"ל, אם כי "היו זמנים שאמרו (איני יודע אם בחוה"מ או ביו"ט. הכותב [=הרבני]), אבל זה אינו שייך לאחרים". וסיפר הרבי מהוריי"צ נ"ע: "פעם אמרו לי טעם על זה (איני יודע אם על הפרשה או האמירה. הכותב), בעל־שם'סקע ווערטער [=דברים מופלאים]". וראה גם 'שיחות קודש - קודם הנשיאות' עמ' 93, ממוצ"ש חוה"מ"ס תש"ז. וכך הופיע במהדורה הראשונה של 'היום יום' בשבת חוה"מ"פ ובשבת חוה"מ"ס. אך במהדורה השניה, בשנת תשי"ז, תיקן הרבי כפי שנדפס לפניו - לומר זאת בלחש, וכנדפס ב'לוח התיקון' שם. ולהעיר שכ"ז דלא כמ"ש בס' בן איש חי, שנה שני" ס"פ בראשית, ביו"ט שחל בשבת, שנהגים ואומרים הכל כבכל שבת, להוציא 'אומר בשבחין'

בקול את הקידוש, מ'יום השישי' ואילך. בסיומו, המקדש מברך 'לישב בסוכה'. המסובים מברכים 'לישב בסוכה' אחרי ברכת 'המוציא' (וכן ביום).

שחרית: אין נטילת לולב בשבת. תפילה של שבת, עם 'יעלה ויבוא'. הלל שלם. בשבת אין מקיפים את הבימה<sup>5</sup>, ו"אין אומרים 'הושענות' כלל"<sup>6</sup>. קדישתתקבל. שיר־שליום, לדוד ה' אורי, קדיש יתום. מוציאים שני ספרי־תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת תישא "ראה אתה אומר אלי" עד "לא תבשל גדי בחלב אימו" (שמות לג, יב'לד, כו). מניחים את הספר השני על הבימה, חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס "וביום השלישי". הגבהה וגלילה. בברכת ההפטרה אין מזכירים יום־טוב, ורק בחתימת הברכה האחרונה מוסיפים: "(מקדש השבת) וישראל והזמנים"<sup>7</sup>.

יקום פורקן, מי שבירך, אשרי, יהללו, חצי קדיש, תפילת מוסף של חול־המועד: "וביום השבת", "וביום השלישי", "ישמחו".

קידוש: אומרים בלחש: 'מזמור לדוד', 'אתקיננו', 'ושמרו', 'אם תשיב', 'דא היא סעודתא', 'זכור', 'על כן'<sup>8</sup>. רק את 'סברי מרנן', ברכת הגפן ו'לישב בסוכה'<sup>9</sup> אומרים בקול.

מנחה: וידבר וקטורת. אשרי, ובא לציון. ואני

שמשיטיים כשחל יום א' דחה"פ ודר"ה בשבת.

(5) רמ"א סי' תר"ס ס"א.

(6) סידור אדה"ז. וראה רמ"א שם ס"ג.

(7) שו"ע אדה"ז סי' תצ סט"ז. הגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לסידור אדה"ז. ס' המנהגים עמ' 68. וראה 'סידור רבנו הזקן עם ציונים והערות' עמ' שה הע' 95, וש"ג.

(8) ע"פ ס' המנהגים עמ' 57 הע' 8. וראה לעיל הערה 4.

(9) ס' המנהגים, מנהגי חג הסוכות. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שח.

# אלף ניצוצים

תשרי בליובאוויטש • נוי סוכה • יהודי תימן • תורת הרבי • לימוד תשב"ר גדול יותר, ועוד - אלו דוגמאות מהנושאים בהם עסק מדור "ניצוצי רבי" באלף גיליונות "התקשרות" שיצאו לאור מתחילתו, על פני כעשרים שנה • מהם ליקטנו אוסף של אפיזודות ומבחר קטעים מתוך כל מאה, לרגל גיליון האלף

## 'עלייה' לנחלת־הר־חב"ד

"אין לתאר את הקשיים המרובים שנערמו לפנינו עד שקיבלנו את המקום", תיאר הרב בנימין גורודצקי (זכר לכך מצוי גם במסמכים המצולמים המופיעים בספרו, עמודים 305-306) את הקמת נחלת הר חב"ד בקריית־מלאכי.

נוסף על הקשיים שהיו מנת חלקם של האברכים הצעירים, שנאלצו להתנתק ממרכזי חב"ד, הופצה באותם ימים דעה כאילו הרבי לא התכוון בדיוק לכך שההתיישבות ב'נחלה' היא זכות לכול.

להרה"ח ר' שמואל גיטלין ז"ל, שציין בפתק כי הוא עולה "לנחלת־הר־חב"ד" - הוסיף הרבי מקף וכתב:

ושם יצליחו בהצלחה מופלגה ואשרי חלקם דכל המסייעים בענייני ביסוס נה"ח ובוודאי יתחרטו בעוד מועד כל הנלחמים בזה - אף אז זיי מיינען אז זיי האבן אויסגענארט ר"ל דעם אויבערשטן [=הגם שסבורים הם כי 'סידרו' רחמנא־ליצלן את הקב"ה], שכוונתם לשמים - וד"ל [=ודי למבין].  
יהא בשטומ"צ בכל.

(גיליון צב)

## גם אבני החושן צבעונים...

כשנשאל הרבי בשנת תשכ"ד על־ידי הרה"ח ר'

מנחם־בנציון וילהלם ז"ל "על דבר הצבעים בציור א"ב וכו'", השיב (איגרות־קודש כרך כ"ג עמ' פג):

יעשו כפי שמועיל יותר בנוגע להתעניינות התלמידים שיחיו.

הרבי מנמק זאת כך:

שהרי בימי הביניים נדפסו כמה ספרים - מהם ראשית חכמה - שכל גליון היה בצבע אחר (ליופי). וממשיך:

והרוצה אך ורק בשחור בכדי שיזכיר סת"ם וכיוצא בזה... הנה אדרבה אותיות נפרדות מצינו באבני צבעונים חושן ואפוד. וראה יומא לז, א.

(גיליון קלד)

## הזמן גרמא

בהתוועדות שבת־קודש פרשת בראשית תשנ"ב (ספר־השיחות - ה'תשנ"ב, כרך א', עמ' 56) מאחל הרבי ("זיהי רצון") שמכאן ולהבא ידובר אך ורק בשבחם ובמעלתם של כל אחד ואחד מישראל:

ובמיוחד - על־ידי שהם מוסיפים בלימוד התורה וקיום המצוות, כולל ובמיוחד - שיעורי חת"ת, ראשי־תיבות חומש, תהילים, תניא (כרגיל להזכיר בזמן בו מתחילים לימוד תורה מתחילתה בשמחת־תורה).

(גיליון ק"ע)

## מנהגנו בנוי סוכה

בספר השיחות תש"ד (עמ' 12 סעיף ג) מובאים חילופי הדברים הבאים:

שאלה: האם נהגו בליובאוויטש לעשות נוי סוכה.

וענה כ"ק אדמו"ר [מוהרי"צ]:

בליובאוויטש לא נהגו לעשות נוי סוכה, לא תחת הסכך ולא על דפנות הסוכה.

פעם הביא החסיד ר' זלק'ע פערסיץ ממוסקבה אשכול ענבים מלאכותי כדי לתלותו בסוכה, ולא תלוהו.

אצל הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק [=מהורש"ב] היה הנוי סוכה – היושב בסוכה.

הפחד מקבלת עול מלכות שמים ראשהשנה, עבודת ערב יום-כיפור ויום-כיפור ושמחת חג הסוכות – היו אצל אדמו"ר הרה"ק חוויות דפנימיות הנפש [עד כאן].

מיהו שואל השאלה? ובכן, היה זה לא אחר מאשר 'הרמ"ש', הלוא הוא כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שנהג לחקור ולשאול אצל חותנו על מנהגי רבותינו נשיאינו.

באותו מעמד (ראה בכל זה 'ימי מלך' כרך ב' עמ' 1044) הוסיף הרבי להתעניין בטעמו של המנהג והרבי הקודם סתם ולא פירש עוד. בהזדמנות אחרת התייחס הרבי לעובדה שלעיתים נמנע חותנו מלבאר את טעמיהם של דברים, בבחינת "שתוק כך עלה במחשבה".

## פלא גדול!

כשערך הרבי את רשימות ה'מנהגים' שהופיעו בקונטרסים אשר נדפסו עוד בחיי הרבי הקודם ונכללו אחר-כך בספר-המנהגים, ציין במפורש: "אין מנהגנו בנוי סוכה".

לימים (ליל א' דחג הסוכות תש"ל – 'המלך במסיבו' כרך ב', עמ' לא) נשאל הרבי מדוע לגבי נוי סוכה איתא בפירוש בספר-המנהגים ש"אין מנהגנו בנוי סוכה", ואילו לגבי השינה בסוכה לא פורש שאין מנהגינו בכך?

על כך השיב הרבי:

לגבי נוי סוכה שמעתי בפירוש מכ"ק מו"ח אדמו"ר "אין מנהגנו", מה שאין-כן לגבי שינה

בסוכה היה הלשון שאדמו"ר האמצעי אמר "ווי קען מען שלאפן אין מקיפים דבינה" [=כיצד מסוגלים לישון ב"מקיפים דבינה"]...

בהמשך, התייחס הרבי למנהגים שיש בהם פלא וציין:

גם מנהגנו בנוי סוכה הוא פלא גדול שהרי עניין זה נזכר מפורש בגמרא!

למחרת, בהתוועדות יום ב' דחג הסוכות תש"ל (שיחות-קודש תש"ל כרך א' עמ' ואילך), ביאר הרבי את "המנהג אצל חסידי חב"ד שאין ישנים בסוכה".

הרבי האריך בנושא (ראה שם עד עמ' 87) ובסיום אמר:

ישנו עניין נוסף בנגלה ששאלו, מדוע המנהג שאין עושים נוי סוכה. אלא שעניין זה עתה אינו נוגע לפועל, שכן הסוכה עשויה כבר, לכן נשאיר זאת להתוועדות אחרת...

## התנאה לפניו

ה"התוועדות האחרת" לא איחרה לבוא. ביום שמחת-תורה (שיחות-קודש תש"ל, שם עמ' 124) פתח הרבי את אחת השיחות בעובדה שנתרו עוד מספר עניינים שיש לבארם – בנוגע לשינה בסוכה ובנוגע לנוי סוכה, ולמרות שישנם ביאורים על-פי פנימיות התורה, אך מובן ופשוט שיש צורך גם בביאורים על-פי נגלה דתורה. הרבי הדגיש ש"הביאורים הניתנים על-פי חסידות מוכרחים להיות מבוססים על-פי נגלה. על-כן ההסברים בנוגע לשינה בסוכה ונוי סוכה כפי שנוהגים בחב"ד זקוקים לביאור גם על-פי נגלה".

[בסיום השיחה אמר הרבי (שם עמ' 133) שיתייחסו לדבריו בתור השתתפות ב"כינוס תורה" – "אף שבגופי, מצד כמה סיבות, אינני משתתף באותו מקום ובאותו זמן"].

(גיליון ע"ה)

## ולזה 'חוצה' ייקרא!?

בשיחה עם כותב השורות, שח הרב יעקב-יהודה-לייב אלטיין, חבר הוועד להפצת שיחות ומעורכי השיחות:

## ולגד אמר... כלביא שכן (לג,ב)

לפי שהיה סמוך לספר לפיכך נמשל כאריות, שכל הסמוכים לספר צריכים להיות גבורים (רש"י)

גד רומז ללימוד התורה מתוך מסירת נפש. ועניין זה קשור עם מה שנאמר בהמשך ברכתו של גד "כי שם חלקת מחוקק ספון". "מחוקק" מלשון חקיקה: כאשר התורה חודרת בכל מציאותו של האדם, עד שהאדם והתורה נעשים מציאות אחת (כמו אותיות החקיקה שהן מציאות אחת עם האבן שבה חקוקות האותיות), אין האדם מתפעל משום מניעה ועיכוב על לימוד התורה, גם כאשר יש צורך במסירות נפש.

(שיחת ליל ג' דחג הסוכות תשמ"ו. התוועדות תשמ"ו כרך א, עמ' 227)

## יהי רצוי אחיו (לג,בד)

שהיו בנותיו נאות... שהיו בנותיו נשואות לכהנים גדולים (רש"י)

"בנותיו נאות" – ביופי אמיתי ורוחני, היינו שהיו צנועות. ולכן זכו להינשא לכהנים גדולים, כמאמר רז"ל (במדב"ר פ"א) "אשה שהיא מצנעת עצמה... ראויה היא שתינשא לכהן ותעמיד כהנים גדולים". וכמסופר בגמרא (יומא מז) שקמחית זכתה לשבעה בנים ששמשו בכהונה גדולה בזכות צניעותה.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 109)

## ברזל ונחשת מנעלך (לג,כה)

'ברזל' – בגימטריא ר"מ (עם הכולל), כמספר עמלק, 'נחשת' – רומז ליצר הרע שנמשל לנחש (זהר ח"א לה).

"ברזל ונחשת מנעליך" – יש לעשות שמירה מעולה במנעול ובריח מפני קליפת עמלק והיצר הרע.

(ספר השיחות תש"ד, עמ' 42)

## מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 240 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 124 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

# פרשת וזאת הברכה

מימינו אש דת למו (לג,ב)

אדמו"ר ה'צמח צדק' נשאל פעם: מה חידשה תורת החסידות?

ענה הרבי: חלק הנגלה שבתורה נמשל למים, ואילו תורת החסידות נמשלה לאש – "אש דת למו". לשלומדים תורה לשמה הרי זה 'מים טובים', אך יתכן שתתערב בהם פסולת דקה, ומה גם שלומדים כדי לקנטר ולהתייחר שאז התורה הופכת ל'מים רעים' ממש, "לא זכה נעשית לו סם מיתה" (יומא עב). עבודת הלב על-פי תורת החסידות 'מרתיתה' את מי התורה, ומפרישה את סוגי הפסולת השונים.

(ספר השיחות תש"ג, עמ' 99)

ובין כתפיו שכן (לג,ב)

בגובה ארצו היה בית המקדש בנוי... אמרי נחתי ביה פורתא, משום דכתיב ובין כתפיו שכן, אין לך נאה בשור יותר מכתפיו (רש"י)

תפקידו של בית המקדש היה להאיר לכל העולם כולו. לכן לא היה בנוי בגובה ארצו ממש, מרומם ונבדל מן העולם, שכן אז לא היה יכול להאיר את כל העולם, אלא "נחתי ביה פורתא", כך שיהיה שייך וקרוב לעולם.

הוא הדין ל'מקדש' שבכל יהודי, היינו נפשו האלוקית: היא צריכה להתלבש ב'עולם קטן' ולברר את הגוף ואת הנפש הבהמית, ואז נהיה האדם כולו משכן להשראת השכינה.

(לקוטי שיחות כרך י, עמ' 146)

וליוסף אמר מברכת ה' ארצו (לג,ג)

שלא היתה בנחלת השבטים ארץ מלאה כל טוב כארצו של יוסף (רש"י)

כ"ק אדמו"ר הרי"צ לא היה מדבר בדרך כלל על עצמו. אחת הפעמים הנדירות שהרבי דיבר אודות עצמו הייתה בשמחת תורה תש"ה. הרבי אמר אז:

ארצו של יוסף מבורכת בכל טוב, אך כשאין מעבדים אותה אין היא נותנת את טובה. תנו ידכם, וסייעו לְעַבְד ארץ מבורכת זו!

הוסיף כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: ארצו של יוסף מבורכת לא רק ברוחניות, "ממגד שמים מטל", אלא אף בגשמיות, "מתהום רובצת תחת".

(שיחת ש"פ בראשית תשכ"א. תורת מנחם כרך כט, עמ' 130)

"ההשקעה הרבה והגדולה שהשקיע הרבי בהגהת שיחותיו הק' בלקוטי שיחות היתה מיועדת בעיקר ל'חוצה'. הרבי ציין עובדה זאת לא פעם בהגהותיו לשיחות במהלך הכנתן לדפוס ב'ועד להפצת שיחות', כשהוא מדגיש שיש להשתמש בלשונות וביטויים וכדומה שמתאימים ל'חוצה'".

להלן דוגמה חריפה לרוח הדברים הנ"ל:

על עלי ההגהה משיחת שבת פרשת וירא כ' במרחשוון ה'תשמ"ז, רשם הרבי הערה חריפה לעורכים:

למרות המדובר כ"פ [=כמה פעמים] מתעקשים בתחילת כל לקו"ש [=לקוטי שיחות] – להדגיש שצ"ל [=שצריך להיות] לימוד המשך תער"ב, ועל זה מיוסד כל המדובר!!

ולזה – הפצה יקרא!! – בלשונם לקמן כ"פ [=כמה פעמים]: ווייטער בחוצה!!

(גיליון שכט)

ראיה מסידור 'תכלאל'

בערב חג הפסח תשכ"ו כתב הרבי למר ישראל ישעיהו (אגרות קודש כרך כד עמ' קט"קטז), אשר שימש תקופה מסויימת סגן יו"ר הכנסת ואחר-כך יו"ר הכנסת: "הפתעה נעימה היתה לי לקבל מכתבו מיום ד' בניסן, חודש הגאולה...". לאחר ברכה לחג הפסח מוסיף הרבי וכותב:

נ.ב. בהזדמנות זו עוד הפעם אודה לו בעד הסידור "תכלאל", ובמיוחד היה לי לעזר זה לא כבר בבירור מנהג בנוגע שבע ברכות.

בהסתמכי על כותבו שזוכר פגישתנו ושיחתנו, רצוני להביע תקוותי חזקה שמנצל במידה הכי מלאה השפעתו בכנסת החדשה שתתנהג ברוח המקום, ירושלים עיר הקודש בארץ הקודש...

כחודשיים לאחר מכן, בתשובה לשאלת הרה"ח ר' טוביה ש' בלוי על נוסח הברכה "בגן עדן מקדם", שבברכת נישואין, השיבו הרבי (בסופה של איגרת, בכתב-יד קודשו – הופיעה בליקוטי שיחות כרך ט עמ' 331-332, אך שם בתאריך שגוי – ה'תשכ"ח, וצריך להיות – ה'תשכ"ה):

ראיתי עתה בתכלאל (סידור) התימיני שגירסתם "מקדם לגן עדן" – שגם זה מוכיח שבהברכה

"מקדם" קאי על הזמן ולא על המקום כבקרא.

(גיליון ט)

"אמרו ניגון וצאו בריקוד"

בל"ג בעומר תשט"ו נערכה גזיזת שערות אצל בנו של הרה"ת ר' שלום לברטוב. תחילה כיבדו את הרבי ב"ראשית הגז", ואחר-כך אמר (תורת מנחם, תשט"ו, כרך י"ד עמ' 67):

בארץ ישראל נוהגים (ראה ספר 'הילולא דרשב"י עמ' פב ואילך) לערוך את גזיזת השערות הראשונות לילדים בני שלוש שנים – בל"ג בעומר, יום הילולא דרשב"י, על הציון שלו במירון, וקוראים לילדים אלה "חתנים דרשב"י" (שם).

אחרי שאיחל לילד שיגדל להיות חסיד של רשב"י, חסיד יראשמים ולמדן בהתאם לעניינו של רשב"י, שגילה נסתר התורה וגם קישר נסתר תורה עם נגלה תורה – אמר:

בארץ ישראל נוהגים שלאחרי גזיזת השערות, יוצאים בריקוד עם הילד. [וסיים]: אמרו ניגון וצאו בריקוד.

(גיליון תקיא)

"הוכחה מדעית" שכזאת...

כך כותב הרבי במכתב ששיגר (בט' באייר תשכ"ד) למערכת העיתון היהודי 'דה ג'ואיש פרעס', בתגובה לפרסום מאמר הקובע כי על-פי המדע כדור הארץ סב סביב השמש. זוהי הקביעה ששיגר הרבי ('מורה לדור נבוך' עמ' 128):

כבוד העורך:

בהתייחס לטור "שאלות ותשובות" שהופיע בגליון של ה'10 באפריל, הופתעתי מאוד לקרוא את התשובה שהעיתונאי בעל הטור נתן לשאלה: "האם הארץ מסתובבת סביב השמש, או השמש הולכת סביב הארץ?". בתשובתו, הרב שלום קלאס קובע את הקביעה הנחרצת: "המדע המודרני הוכיח שהארץ מסתובבת סביב השמש", וכו'.

למדתי אסטרו־פיזיקה במשך מספר שנים, ואינני מכיר "הוכחה מדעית" כזאת, כפי שמציע בעל הטור שלכם.

# סדר ההקפות

## "אתה הראת"

"כשנתן הקב"ה את התורה לישראל פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו שהוא יחידי. לכך נאמר אתה הראת לדעת".

צריך להבין: מה ראה הקב"ה להראות לישראל שהוא "יחידי" דווקא בעת מתן התורה? אלא הפירוש הפנימי של "יחידי" אינו שאין עוד אלוקים מלבד הקב"ה, אלא שאין שום מציאות מלבדו – "אין עוד מלבדו". שכן הבריאה מתהווה מחדש בכל רגע על-ידי חיות אלוקית, ובלי חיות זו היתה הבריאה כולה חוזרת לאין ואפס ממש. מובן אפוא כי ידיעה זו נוסכת באדם כוח להתמיד בלימוד התורה על-אף כל קשיי היום-יום, ביודעו כי מלבד הקב"ה אין לעולם מציאות משלו. ההתגלות האמורה של מתן תורה היתה לכל יהודי, שהרי נשמות כל הדורות נכחו בעת מתן תורה. ואכן, כשאדם מבטל את ההעלם והסתר, ממילא מתגלה אצלו מה שראתה נשמתו בעת מתן תורה. העניין הזה שייך במיוחד לשמחת תורה. ביום זה אנו עומדים בשלב המעבר מן העליונים אל ה'תחתונים' – מחודש החגים לחודש מרחשוון, ואנו מקבלים עידוד וסיוע מעצם הידיעה שהקב"ה הוא היחיד ואין בלתו, הן בעליונים ("קרע את העליונים") והן בתחתונים ("קרע את התחתונים"). בריקודים שבעת ההקפות חודרת השמחה בתוך ישותו של האדם, אפילו לרגליו, שהן ה'תחתון' שבו. ועל-ידי זה בכוחו לאחר מכן להתמודד גם עם ה'תחתון' שבעולם ולהחזיר לתוכו את האור האלוקי.

(משיחת ליל שמחת תורה תשל"ט)

## כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים

'ציון' ו'ירושלים' רומזות לשתי דרגות בנשמה: ציון רומזת לעצם הנפש, שאינו אלא סימן וציון בעלמא לאלוקות; וירושלים רומזת לשלמות היראה. אף 'תורה' ו'דבר ה'' רומזים לשתי דרגות: תורה – לימוד התורה סתם. דבר ה' – חלק ההלכה שבתורה, "דבר ה' זו הלכה".

שתי הדרגות האלה שבנשמה קשורות קשר הדוק לשתי הבחינות הנזכרות בתורה. מ'ציון' "יוצא" לימוד התורה סתם, שאינו קשור כל-כך בגשם העולם, שכן עצם הנפש אינו שייך כל-כך להנהגה בפועל ממש. ואילו 'ירושלים' קשורה בכוחות הגלויים, בהנהגה בפועל (שהרי יראת-שמים אמיתית כרוכה בהקפדה ובהירות בכל הקשור למעשה בפועל), וממנה נמשך חלק ההלכה שבתורה, המשפיע על גשמיות העולם. שהרי כידוע, פסקי התורה משנים את מציאות העולם – דבר זה כשר ודבר זה טרף.

(משיחת שבת קודש פרשת בראשית (ב) תשמ"ה. התוועדות תשמ"ה כרך א, עמ' 430)

...ולכן כאשר, מתאספים כולם יחד במקום זה, ומתפללים ולומדים דברי תורה וכו' – הרי זה חלק מכללות מעשינו ועבודתנו הפועלים את הגאולה האמיתית והשלימה. במכתב שהרבי כתב לאחד החסידים (תשורה סימפסון אדר"ח אלול תשע"א עמ' 8), לאחר שהלה לא הופיע בחודש תשרי בבית חיינו:

ב"ה, יב' מ"ח [מרחשוון] תשט"ו  
הרה"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר... שי  
שלום וברכה!

לפלא גדול שלא נשמע ממנו דבר ולפלא עוד יותר גדול שבכל חודש תשרי לא ראו אותו פה, ו[נ]ש] לדעת ולא לשכוח שפרנסה נקבע בזמני ר"ה [ראש השנה] ויוה"כפ [יום הכיפורים] למעלה, ופרנסת איש יהודי בגשמיות תלוי בפרנסה ברוחניות. וכאשר באים בין חסידים פרישט מען זיך אָפּ [=מתרעננים בחיות].

ברכה, בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א, מזכיר

(גיליון תתצח)

## תיקון לצאצא מתנגדים

מעשה באברך אחד שפנה לרבי וביקש 'תיקון', מאחר "אשר נודע לו שהוא מצאצאי כו' [=כנראה, מתנגדים שהציקו לחסידים] ומקשר זה עם הכתוב בתניא סוף פרק ב', שאין לך נר"ן [=נפש רוח נשמה] שאין לו לבוש [=מעצמות אביו...]. וכו'". הרבי מרגיעו וכותב לו (כ"ז טבת תשי"ט – אגרות קודש כרך ח"י עמ' קסג):

והנה כיון שכמה דורות עברו מאז, וביניהם בוודאי כאלו שנתחרטו ועשו תשובה על הענין, בטח שבטל הרושם. ומכל-מקום:

בכל זאת כיון שמעורר על-זה ושואל ל'תיקון' הרי מבואר בכמה-מקומות שהתיקון צריך להיות באותו הענין בו היה החיסרון, זאת-אומרת שהתיקון הוא על-ידי ההשתדלות [עוד כדי ליגיעה גדולה, על-דרך כמו שהיה בהקלקול] בהפצת המעיינות חוצה. הרבי מסיים את מכתבו, שאף שבלא-הכי כל אחד מחויב בזה, לא נצרכה אלא לזירוז והעדפה יתרה "ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור".

(גיליון תתקא)

ויובהר בזאת: ההשקפה המדעית הנפוצה במאה האחרונה היתה שהארץ סובבת סביב השמש. אפילו אז, לא החשיבו זאת לעובדה מוכחת, אלא רק לתיאוריה יותר מתקבלת. עם זאת, מכיוון שתיאורית היחסיות התקבלה באופן אוניברסלי, והפכה ליסוד של המדע המודרני, השקפת המדע בהווה היא, בהתאם לתיאוריה זאת, שכאשר שני גופים נמצאים בתנועה בחלל זה ביחס לזה (כמו השמש והארץ), לא ניתן מבחינה מדעית להוכיח מי מהם נייח ומי מהם נע, או האם שניהם נעים. במילים אחרות, עד כמה שאפשר לדבר על הוכחה מדעית במצב זה, המסקנות הן בדיוק ההיפך ממה שצוין בקביעה של בעל הטור המכובד שלכם שצוטטה למעלה, היינו, שההוכחה המדעית היחידה היא שלא ניתן לברר מבחינה מדעית האם השמש סובבת סביב הארץ או להיפך.

(גיליון תרלט)

## לימוד שאין בו חטא...

יש להצביע על "חידוש" מיוחד (ב'תורת מנחם' כרך יא עמ' 140) – שהעניין של "הבל שאין בו חטא" שכתש"ר, אינו בהכרח בתינוקות דווקא, אלא יכול להיות גם בגדולים:

כאשר לימוד התורה הוא באופן שמופשטים ("מען איז אויסגעטאן") מכל ענייני העולם – אזי הלימוד הוא "הבל שאין בו חטא", כיוון שאין ללומד שייכות עם חומריות העולם.

(גיליון תשלד)

## לבוא לשאוב חיות

במכתב (אגרות קודש כרך כד, עמ' שפה) מעלה הרבי נשיא-דורנו על נס את גודל החשיבות בכוא החסידים – "לבקר כאן למשך חודש תשרי הבא עלינו לטובה, להשתטח על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר, ולהתפלל כולנו בצוותא חדא בבית הכנסת של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ללמוד בבית מדרשו נגלה וחסידות וכו'".

ברוח דומה אמר הרבי ביום ב' דראש השנה תשמ"ב (התוועדות תשמ"ב כרך א' עמ' 8):  
ישנם אלו שבאים לקראת ראש-השנה לד' אמותיו של נשיא דורנו, ובפרט שבמקום זה שהה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ועסק בתורה, עבודה וגמ"ח במושך עשר שנים בחיים חיותו בעלמא דין.